

TEORİK GRAMER BİLGİSİ İLE
YAZILI ANLATIM BOZUKLUĞU
ARASINDAKİ İLİŐKI
(İLKÖĞRETİM II. KADEME UŞAK ÖRNEĞİ)

Mehmet BAHAR

Yüksek Lisans Tezi

Mayıs 2006

TEORİK GRAMER BİLGİSİ İLE YAZILI ANLATIM BOZUKLUĞU ARASIDAKİ
İLİŐKI (İLKÖĞRETİM II. KADEME UŞAK ÖRNEĞİ)

Mehmet BAHAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

Danışman : Yard. Doç. Dr. Selcen ÇİFÇİ

Afyon

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs 2006

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

TEORİK GRAMER BİLGİSİ İLE YAZILI ANLATIM BOZUKLUĞU ARASIDAKİ İLİŞKİ (İLKÖĞRETİM II. KADEME UŞAK ÖRNEĞİ)

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs 2006

Danışman : Yard. Doç. Dr. Selcen ÇİFÇİ

ÖZET

2005 – 2006 eğitim ve öğretim yılında Uşak İl merkezinde ilköğretim II. kademesinde 3 okulun 8. sınıfta eğitim ve öğretim gören 45 erkek 45 kız öğrencisi üzerinde, öğrencilerin teorik gramer bilgisi ile yazılı anlatım bozukluğu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya yönelik bir araştırma yapılmıştır.

Bu araştırma teorik gramer bilgisi ile yazılı anlatım bozukluğu arasında bir ilişkinin var olup olmadığını eğer varsa bunun niteliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Uşak il merkezindeki bütün ilköğretim okulları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. İl merkezinde bulunan ilköğretim okulları, Ortaöğretim Kurumları Sınavı başarı durumuna göre 3 gruba ayrılmış, her gruptan bir okul ve her okuldan 15 kız, 15 erkek olmak üzere 30 öğrenci random yöntemiyle seçilmiştir. Bu şekilde oluşturulan 90 öğrenciden oluşan denek grubu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin dil bilgisi seviyelerini ölçmek için, ğrencilere İlköğretim Türkçe Programı 7. Sınıf dil bilgisi hedeflerine uygun olarak 1985-2005 OKS, EML, AL, LGS, vb. sınavlarda ıkmiş sorulardan seçilerek oluşturulan di bilgisi testi uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin gramer bilgilerini uygulayabilme becerilerini ölçmek için, öğrencilerden otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinde kompozisyon yazmaları istenmiştir.

Gerekli literatür taraması yapılarak oluşturulan “Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları” listesinde bulunan başlıklar numaralandırılarak öğrencilerin kompozisyonları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları bakımından incelenmiştir.

Elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Araştırmacının ulaştığı sonuçlar ve dil bilgisi ğretimi ile ilgili nerileri sunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELELER : Yazılı Anlatım, Türkçe Eğitimi, Gramer, Yazılı Anlatım Bozukluğu,

HIGH LICENCE THESIS SUMMARY

THE RELATIONSHIP BETWEEN THEORETICAL GRAMMAR KNOWLEDGE AND MISTAKES WRITTEN STATEMENTS CAUSED BY GRAMMARY (THE PRİMARY SCHOOLS II. STAGE OF EXAMPLE)

Turkish Education Language Department
Afyon Kocatepe University Social Science Institute

May 2006

Instructor : Asst. Prof. Dr. Selcen ÇİFÇİ

SUMMARY

A research has been done on 45 boys and 45 girls who are learning at 2005 / 2006 Term. at 8. class of II. stage of 3 schools in centre of Uşak in order to reveal the relationship between “students’ theoretical grammar knowledge and mistakes in written statements caused by grammar”, and quality of this if there is really a relationship.

All the primary schools in Uşak centre form the body of study and 90 students chosen from 3 schools primary schools in city center by random method according to the success rate in OKS, form the pattern of this study.

Grammar which is formed by choosing the question asked in 1985-5005 OKS, EML, AÖL, LGS, etc. in appropriate to the objects of “Primary Education Turkish Programme 7. class has been applied for measuring grammar level of students participated in research.

The students participated in research have been asked to write composition in kind of otobiography, souvenir and free-style writing for measuring capabilities of their practising the grammar knowledge.

Students’ compositions have been examined from the point of mistakes in written statements caused by grammar by numarating the titles in “Mistakes in written Statements Caused by Grammar” list which is formed by making the needed literature searching.

The obtained datums have been evaluated. The results which the researcher reached and his proposals on grammar instruction have been presented.

KEY WORDS : Written Skills, Turkish Education, Grammar, Mistakes Written Statements

ÖNSÖZ

Bu araştırmada teorik gramer bilgisi ile yazılı anlatım bozukluğu arasında doğrusal bir ilişkinin var olup olmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Özellikle öğrencilerin İlköğretim Türkçe Programı'ndaki dil bilgisi hedeflerini kazanma düzeylerinin belirlenmesi ile dil bilgisi öğretimi için önemli bir sonuç ortaya konulmuş olmaktadır.

Türkçenin temel ders olması ve öğrencilerin hayatları boyunca gerekli bilgi ve becerileri bu dersin içinde bulundurması, "Öğrenciler Türkçe ve dil bilgisi derslerinden ne kadar faydalanabilmektedir?", "Öğrenciler yazılı anlatım becerilerini hangi seviyede kullanabilmektedirler? Niçin?", Dil bilgisi öğretiminin yazılı anlatım becerisine katkısı ne ölçüdedir?", soruları araştırmanın yapılmasında en önemli etkenler olmuştur.

Bu araştırmada emeği olan Sayın Yard. Doç. Dr. Musa ÇİFÇİ'ye ve çalışmamın başından sonuna kadar, hiçbir fedakârlığı esirgemeyen tez danışmanım Sayın Yard. Doç. Dr. Selcen ÇİFÇİ'ye sonsuz şükranlarımı sunarım.

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet BAHAR

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 2004 Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği

Lise: 1998 Manisa Cumhuriyet Lisesi, Manisa

İş / İstihdam:

2006 Uşak – Banaz – Yazıtepe İlköğretim Okulu Türkçe Öğretmeni

Kişisel Bilgiler:

Doğum Yeri ve Yılı: İzmir /Kınık, 16 Haziran 1981

Cinsiyet: Erkek

Yabancı Dil

İngilizce

Tablo 1	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dil Bilgisi Testinde Verdikleri Doğru Cevapların Kişi Sayısı ve Yüzdesi.....	43
Tablo 2	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Otobiyografi Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları ile Kişi Sayıları ve Yüzdeleri.....	45
Tablo 3	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Hatıra Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları ile Kişi Sayıları ve Yüzdeleri.....	47
Tablo 4	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Serbest Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları ile Kişi Sayıları ve Yüzdeleri.....	49
Tablo 5	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dil Bilgisi Testinde Verdikleri Doğru Cevapların Oranları ile Otobiyografi, Hatıra ve Serbest Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranlarının Karşılaştırılması.....	51
Tablo 6	Araştırmaya Katılan Erkek ve Kız Öğrencilerin Dil Bilgisi Testinde Verdikleri Doğru Cevapların Oranları ile Otobiyografi, Hatıra ve Serbest Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranlarının Karşılaştırılması.....	54

Tablo 7	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dil Bilgisi Testinde Verdikleri Doğru Cevapların Oranları, Otobiyografi, Hatıra ve Serbest Yazılardaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranlarının ve Bunların Toplam Oranları ile Bu Yazı Türlerindeki Toplam Cümle Sayısı Arasındaki İlişki Matrisi.....	57
Tablo 8	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Seviyesi ile Dil Bilgisi Testinde Verdikleri Doğru Cevapların Oranları, Otobiyografi, Hatıra ve Serbest Yazılardaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranlarının ve Bunların Toplam Oranları ile Bu Yazı Türlerindeki Cümle Sayısı ve Bunların Toplam Cümle Sayısı Arasındaki İlişki Matrisi	61

KISALTMALAR

SPSS Bilgisayar Paket Programı'na veriler aşağıdaki gibi girilmiştir.

Cinsiyet : Erkek 1
Kız 2

Okullar

Halit Ziya Uşaklıgil İ. O. : 1
Cumhuriyet İ. O. : 2
Atatürk İ. O. : 3

Doğru : Çoktan seçmeli teste verilen doğru cevaplar
O : Otobiyografide bulunan dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu sayısı
A : Hatırada bulunan dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu sayısı
S : Serbest yazıda bulunan dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu sayısı
TOPHATA : Bir öğrencinin hem otobiyografide hem hatırada hem de serbest yazıda bulunan dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının toplamının sayısı
O1 : Bir öğrencinin otobiyografideki cümle sayısı
A1 : Bir öğrencinin hatıradaki cümle sayısı
S1 : Bir öğrencinin serbest yazıdaki cümle sayısı
TOPCÜM : Bir öğrencinin otobiyografi, hatıra ve serbest yazıdaki toplam cümle sayısı

- S.E.S : Sosyo ekonomik seviye
- 1 : Sosyo ekonomik seviye açısından st sırada olanları temsil etmek için kullanılmıştır.
- 2 : Sosyo ekonomik seviye açısından orta sırada olanları temsil etmek için kullanılmıştır.
- 3 : Sosyo ekonomik seviye açısından alt sırada olanları temsil etmek için kullanılmıştır.

D. B. K. Y. A. B. : Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozukları

- ev. : Çeviren
- A.K.. : Afyon Kocatepe Üniversitesi
- C. : Cilt
- M.E.B. : Milli Eğitim Bakanlığı
- N. : Öğrenci Sayısı
- O.K.S. : Orta ğretim Kurumları ğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı
- Ort. : Ortalama
- S.S. : Standart Sapma
- T.D.K. : Türk Dil Kurumu

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
ÖZGEÇMİŞ.....	vi
TABLO ve ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR	ix

I. BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
PROBLEM DURUMU	1
A.ALAN LİTERATÜRÜ.....	2
1. Dil.....	2
2. Dil Eğitimi ve Öğretimi.....	5
3. Dil Bilgisi Öğretimi.....	7
a. Dil Bilgisinin ve Dil Bilgisi Öğretiminin Önemi.....	8
b. Dil Bilgisi Öğretiminin Ülkemizdeki Durumu.....	9
c. Dil Bilgisi Öğretiminin Sorunları.....	10
d. Dil Bilgisi Öğretiminin Amaçları.....	12
4. Öğretim Yaklaşımları, Yöntemleri, Teknikleri ve Dil Bilgisi Öğretimi....	13
5. Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları.....	14
Alanla İlgili Yapılmış Olan Çalışmalar....	25

II. BÖLÜM

MATERYAL ve METOT.....	28
Araştırmanın Önemi.....	28
Araştırmanın Amacı.....	30
Araştırma Soruları.....	31
Varsayımlar.....	31

Sınırlılıklar.....	32
Yöntem ve Araçlar.....	33
1. Araştırma Modeli.....	33
2. Evren	33
3. Örneklem.....	33
4. Verilerin Toplanması.....	33
5. Verilerin Değerlendirilmesi.....	35
Tanımlar.....	37
1. Anlatım bozuklukları.....	37
2. Hatıra Yazısı.....	38
3. Otobiyografi Yazısı	39
4. Yazılı anlatım.....	40
5. Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS).....	40

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLARI.....	43
-----------------------------------	-----------

IV. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER.....	66
1. Sonuçlar.....	66
2. Öneriler.....	72

KAYNAKÇA.....	75
----------------------	-----------

EKLER.....	80
-------------------	-----------

EK – 1 (Uygulama Yapılan Okullar).....	80
--	----

EK – 2 (Türkçe Programının İlköğretim 7. Sınıf Dil Bilgisi Hedeflerine Uygun Olarak 1985 -2005 Ortaöğretim Kurumları Sınavlarında Çıkmış Sorulardan Seçilen Sorular).....	80
---	----

EK – 3 (Dil Bilgisi İle İlgili Anlatım Bozuklukları İçin Taranan Eserler).....	89
--	----

EK – 4 (Dil Bilgisi Kaynaklı Anlatım Bozukluklarını Kapsayan Liste).....	90
--	----

EK – 5 (Uşak İli İlköğretim Okulları 2003-2004 Eğitim – Öğretim Yılı Ortaöğretim Kurumları Sınavı Sonuçları).....	
--	--

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Problem Durumu

Bir dilin gelişmesi, mensupları tarafından kullanılması, sevilmesi için kazandırılması gereken temel bir dil becerisi de yazılı anlatımdır. Yazının icadına kadar bir dilin kural, kalıp ve kelimelerinin yok olması için o dili kullananların tarih sahnesinden çekilmesi veya başka güçlü bir dilin, o dili kendi özellikleri içinde eritmesi gerekmektedir. Değişen dünya koşulları, iletişimin hızlı bir şekilde gelişmesi, kültürlerin kaynaşması ve dünyanın her alanda hızla küreselleşmesi, dilin kendine özgü kural, kalıp ve kelimelerinin varlığını her zamankinden daha çok yok olma riski ile karşı karşıya bırakmıştır.

Yazılı anlatım en son ve en zor kazanılan, eserleri diğer dil becerilerinden daha geniş bir zamana yayılan ve daha fazla bireye ulaşan, dilin özelliklerini diğer dil becerilerine göre daha kalıcı hale getiren temel bir dil becerisidir. Bunun için topluma yazılı anlatım becerisini kazandırmak, bireylerin yazılı anlatım ile duygu, düşünce ve durumlarını doğru, duru, açık ve net olarak ifade edebilmesini ve yazılı anlatımın toplum tarafından sevilmesini ve kullanılmasını sağlamak, doğru ve yapılması gerekli olan bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yazılı anlatım becerisini kazanmak, bireyin hem günlük ihtiyaçlarını karşılaması, eğitimini sürdürmesi, hayatında başarılı olması, anlama ve anlatma yeteneğini yükselterek insanları anlayan, seven ve insanlar tarafından anlaşılan sevilen biri olması hem de kendi öz dilinin edebi eserlerinden tat alabilmesi için gereklidir.

Yazılı anlatım becerisinin kazanılmasının birey, toplum ve dil açısından ne kadar gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle yazılı anlatım becerisinin iyi derecede öğrenilmesi, kavranması ve kullanılması için yapılan çalışmalar önem arz etmektedir.

Günümüzde yazılı anlatım becerisi iyi derecede kazanılmakta mıdır? Belli bir eğitimden geçen bireyler seviyelerine uygun yazılı anlatım becerilerine sahip midirler? Yazılı anlatım becerisinin gelişimini etkileyen faktörler nelerdir? Yazılı anlatım

becerileri hangi yöntem, teknik ve uygulamalarla öğretilmelidir? Dil becerilerinin kazandırılmasında dil bilgisi konularının ağırlıklı olarak işlenmesi ne derecede etkilidir? Yazılı anlatım becerisinin kazanılmasında gramer bilgilerinin etkisi ne orandadır? Dil bilgisi konularına hakim olamayan bir öğrenci yazılı anlatım becerisinde de başarısız mıdır? Yazılı anlatım becerisinin başarısı yazı türlerine göre değişmekte midir? Sosyal hayat yazılı anlatım becerisinin kazanılmasında etkili midir ? Teorik gramer bilgisi ile yazılı anlatım bozukluğu arasında ilişki var mıdır? Soruları, problem olarak araştırmacıları meşgul etmektedir.

ALAN LİTERATÜRÜ

1. Dil

“Dil, en basit tanımı ile bir bildirim aracıdır. Genel anlamda, bildirişim “bir araç vazifesi gören ilkel veya gelişmiş bir işaret sisteminden yararlanılarak bir bilginin, bir duygunun bir yerden başka bir yere, bir zihinden başka bir zihne aktarılması” olayıdır. Ancak, insanlar arasındaki anlaşmayı sağlayan en gelişmiş bildirişme aracı dildir.

Dil, dilbilimciler tarafından, bir toplumu oluşturan kişilerin düşünce ve duygularının o toplumda ses ve anlam bakımından geçerli ortak öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistem olarak tanımlanmıştır”¹.

“Dil, belirli bir gurup insanın birbiriyle konuşmasını sağlayan araçların tümüdür”².

“Dil, İnsanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir”³.

¹Zeynep KORKMAZ, Hamza ZÜLFİKAR, Mehmet AKALIN, Ahmet B. ERCİLASUN, İsmail PARLATIR, Tuncer GÜLENSOY, Necat BİRİNCİ, Yüksek Öğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Yargı Yayınevi, Ankara, 2003, s.1-2

² Walter PORZİNG, Dil Denen Mucize, (Çev : Vural Ülkü), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2003, s.67

³ Tahsin BANGUOĞLU, Türkçenin Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1990, s.9

Mehmet Kaplan, “Kültür ve Dil” adlı eserinde, “Bir dilde ne kadar kelime varsa, o milletin dünya görüşü o kelimelerle sınırlıdır. İnsanoğlu, bildiği ve dikkat ettiği varlıklara, duygu ve düşüncelere ad koyar; bilmediklerinin o dilde adları da yoktur.”⁴

“ Düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir.”⁵

“Dil, bir toplumu oluşturan bireylerin düşünce ve duygularının o toplumda ses ve anlam bakımından geçerli ortak öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir.”⁶

“Dil, sadece sözcüklerle canlılığını sürdürmez. Aynı zamanda var olan ya da kullanılan kelimelerin işletilmesi ve görevlendirilmesi yönünden de önem arz etmektedir. Dilin zenginliğini, kelimelerin anlatımındaki gizli etkileri ortaya çıkarır. Dilde, kelime çokluğu dilin zenginliğini göstermez, ama dilin daha etkili bir yapıya kavuşmasına olanak sağlar.”⁷

Dil: “ İnsanların duydukları ve düşündüklerini bildirmek için kelimelerle ve işaretlerle yaptıkları anlaşmadır.”⁸

“On binlerce kelime ve şekilden kurulmuş olan dil, yapı ve işleyişinin ayrıntılarına doğru inildikçe; insan, toplum, millet, ve kültür varlığına hükmeden çok yönlü ve derin anlamlı bir sistem olarak karşımıza çıkar. Niteliği ve özellikleri itibariyle her dil, kendi kuralları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlıktır.”⁹

“Dilin temel öğeleri sözcükler, anlatımın temeli de cümlelerdir. Sözcük ya da sözcük öbekleri bir araya gelerek cümleler, dolayısıyla anlatım oluşmaktadır. Dil için sesler, sözcükler gerekse de asıl gerekli olan cümlelerdir. Cümle varsa dil vardır, yoksa orada dilden söz edilemez. Anlatım öğretiminin temelini dil bilgisi oluşturur. Çünkü, bir yandan konuşma kurallarıyla iç içe olan anlatım öğretimi, öte yandan da yazı dilinin ilkelerine sıkı sıkıya bağlıdır. Bu kural ve ilkelerin öğrenilip öğretilmesi ise dil bilimsel yaklaşım gerektirir. Dil bilgisinden bağımsız yapılan anlatım öğretimi başarılı olamaz. Dil ortaktır ama söz, anlatım bireyseldir. Birey ortak dilin araçları olan sözcüklerden yararlanarak, kendi üslûbu ile duygu ve düşüncelerini aktarmış olur.”¹⁰

⁴ Mehmet KAPLAN, Kültür ve Dil, Dergah Yayınları, İstanbul, 1986, s.149

⁵ Doğan AKSAN, Türkçenin Gücü, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1998, s.55

⁶ KORKMAZ ve Diğerleri, s.2

⁷ Emin ÖZDEMİR, Dil ve Yazar, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1973, s.201

⁸ Türkçe Sözlük-I, s. 374

⁹ KORKMAZ ve Diğerleri, s.2-3

¹⁰ Mukim SAĞIR, İlköğretim Oklarında Türkçe Dil Bilgisi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2002, s.16

“Bir dili iyi tanıyabilmek için, öncelikle, o dile kişilik kazandıran anlatımın yapısal özelliklerini belirlemek gerekir. Bu belirleme yapılmadan, dilin anlatım alanındaki ilkeleri ortaya konulmadan, o dil üstüne bir şey söylenemez.”¹¹

“ Dil, insanların duygu, düşünce ve dileklerini anlatmak için kullandıkları her türlü işaret ve ses işaretleri dizisidir.”¹²

Burada da dilin anlatım amacıyla insanların kullandıkları işaret ve ses işaretleri dizisi olduğu vurgulanmıştır.

Bu tanımdan hareketle dilin, bir kişinin duygularını, düşüncelerini, isteklerini ve tasarılarını başka zihinlere aktarmak ve anlatmak için, var olduğu ortaya çıkmaktadır.

“ 1968 Türkçe Programı, anlatım çalışmalarında şu amaçları belirtmiştir : “Çocuğa gördüğünü, yaşadığını, duyduğunu, zihninde canlandırdığını, okuduğunu ve düşündüğünü, söz ve yazı ile, doğru, amaca uygun ve güzel olarak anlatma yeteneğini kazandırmak”.¹³

Bir öğrencinin duygu, düşünce, istek, hayal ve bilgilerini yazılı ve sözlü olarak doğru, amacına uygun ve güzel anlatması için dilin olanaklarını, özelliklerini, öğelerini, kurallarını, bilmesi ve kullanabilmesi gerekmektedir. Bu da ancak iyi bir ana dil ve dil bilgisi eğitim ve öğretimi ile sağlanabilir.

Dilin var olmasındaki iki önemli unsur; anlamak ve anlatmaktır. Dilin tanımları incelendiğinde, bir kişinin duygu, düşünce ve durumunu bir başka kişiye anlatması ortak özellik olarak görülmektedir. Anlatımın doğru, güzel, açık ve anlaşılır olması dil eğitimine ve dil bilgisi öğretimine bağlıdır. Anlatımın iki şekli vardır. Bunlar yazılı ve sözlü anlatımdır. “Duygu, düşünce ve hayallerin, istek ve arzuların, bilinen ve görülenlerin, okunan veya duyulanların kelimelerle kâğıt üzerine güzel ve etkili bir şekilde aktarılmasına yazma adı verilir.”¹⁴ Yazılı anlatım, duygu, durum, düşünce, istek, tasarı ve hayallerin dilin özelliklerine, yazım ve noktalama kurallarına uygun, kelime ve cümlelerle yapılan anlatımının güzel ve anlaşılır bir biçimde kâğıt, taş, tahta vb. nesnelere aktarılmasıdır. Sözlü anlatım, duygu, durum, düşünce, istek, tasarı ve

¹¹ Rasim ŞİMŞEK, Türkçe Anlatım, Trabzon, 1981 s. 12

¹² Seyit Kemal KARAALIOĞLU, Yazmak ve Konuşmak Sanatı, İnkılap ve Aka Basımevi, İstanbul, 1981, s. 14

¹³ Beşir GÖĞÜŞ, İlkokullarda Türkçe Öğretimi Kılavuzu, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul. 1968. s.41

¹⁴ İdris KARAKUŞ, Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi, Anıttepe Yayıncılık, Ankara, 2002, s.113

hayallerin dilin özelliklerine ve konuşma kurallarına uygun, kelime ve cümlelerle yapılan anlatımının güzel ve anlaşılır bir biçimde sözlü olarak aktarılmasıdır.

Bir insanın hayatında önemli bir yer tutan anlatımın güçlü ve etkili olması için dile ve dil eğitimine önem verilmelidir.

Dil, yapısı, kuralları, işleyişi, gelişmesi, sona ermesi, toplumsal ve sosyal görevleri bakımından geniş bir bilim alanını oluşturmaktadır. Dil sayesinde insanlar anlaşmakta, her türlü ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler. Bu yönüyle dil bir milletin en temel özelliklerinden biridir. Bir toplumda dil yok olduğunda o toplum da yok olur. Dil, kendi kuralları işleyişi ve özellikleri ile hem toplumu etkileyen hem de toplumdan etkilenen bir sistemdir.

Bu tanımlardan hareketle dil, insanların toplum olarak yaşayabilmesinin ulusal varlığını sürdürebilmesinin, psikolojik, sosyolojik, fizyolojik ve hayati her türlü ihtiyaçlarını karşılayabilmesinin birbirleri ile anlaşabilmesinin ve iletişim kurabilmesinin en önemli yolu, kendine özgü kuralları, özellikleri, sosyolojik, psikolojik ve biyolojik yönleri olan güçlü ve büyük bir sistemdir.

2. Dil Eğitimi ve Öğretimi

“Çağdaş toplum, yaşamın gittikçe karmaşıklaşan yapısı içinde, sorunlarını kendi başına çözebilen, bilinçli bireyler ister. Böyle bir kişiliğin gerektirdiği bağımsız düşünme, doğru anlama, nesnel davranma, iyi anlatma yetenekleri ana dile bağımlı olarak geliştiğinden, bireyin öncelikle ana dilinin kendisine sunduğu geniş anlatım olanaklarını kavraması gerekir. Bu da ancak köklü bir ana dili eğitimiyle sağlanabilir.”¹⁵

Dil eğitimi ve öğretimi, bir bireyin, kendini ve çevresini bilinçli bir şekilde anlayabilmesi, isteklerini ve sorunlarını açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edebilmesi için gerekmektedir. Dil eğitimi, bireyin dilini sevmesi, dilini milli ve çağdaş seviyede haz alarak kullanabilmesi ve diline sahip çıkması için yapılan duyuşsal hedeflere yönelik etkinliklerdir. Dil öğretimi, bireyin dilin dört temel becerisini yeterli düzeyde kullanabilmesi için yapılan etkinliklerdir. Her meslek sahibinin alanında ilerleme kaydedebilmesi ve kendini geliştirebilmesi o kişinin dil eğitimiyle doğrudan ilgilidir. Bir esnafın, doktorun, mühendisin, öğretmenin, işinde başarılı olması dil eğitimi seviyesiyle yakından ilişkilidir.

¹⁵ Rasim ŞİMŞEK, “Çağdaş Eğitimde Ana Dilinin Yeri”, Türk Dili Dergisi, TDK, 1983, Sayı:379-380, s. 39

“İletişimi sağlayan aracın –dilin- yapısını, olanaklarını bilmek, kuşkusuz anlama – anlatma etkinliğinin başarısını etkileyecektir. Bu da iyi bir dil bilgisi eğitimi gerektirir.”¹⁶

“Çağdaş eğitim, bireyin, ana dilini güvenle kullanır duruma getirilmesini öngörür. Bu nedenle ana dil eğitimi, beceri kazandıracak nitelikte, uygulamalı biçimde verilir. Okul çağında verilen köklü ana dili eğitimi, geleceğin bilim ve sanat adamlarının yetişmesinde de etkili olur.”¹⁷

Bireylerin ana dilleri ile her türlü gereksinimlerini gidermeleri ve ana dillerini sevmeleri, ona sahip çıkmaları için ana dil eğitimi bilgiye yönelik değil beceriye yönelik uygulama ağırlıklı yapılmalıdır. Ana dilinin olanaklarından istediği kadar faydalanabilen bilim ve sanat adamları da yapacakları çalışmalarla dillerinin gelişimine katkıda bulunacaklardır. Ülkemizin gelişmesi, toplumumuzun çağdaş uygarlık seviyesine yükselmesi, insanların refah ve huzur içinde yaşaması için dil eğitimine ve öğretimine aileden başlamak üzere sürekli devam edilmeli ve önem verilmelidir.

“Ana dili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinç altına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir.”¹⁸

Bu açıdan bakıldığında, dil eğitimi, okullardaki temel eğitim ile değil çocuk doğduktan sonra içinde bulunduğu çevrenin kullandığı örnek dil kalıpları ile başlamaktadır. Bunun için birey dilini iyi düzeyde kullanan bir çevrede doğup büyümüşse dil bilgisi kurallarını bilmeden de dili doğru ve anlaşılır kullanabilmektedir. Bu görüş dil eğitiminde bireylerin doğuştan kazandığı bir avantajı veya dezavantajı dile getirmektedir. Sonuç olarak dil eğitimi ve öğretimi almayan bir bireyin temel dil becerilerini hatasız ve etkili kullanabilmesi az rastlanabilecek bir durumdur.

Türkçenin öğretimi için hazırlanan 1981 Türkçe programında dil öğretimi amaçları, anlama, anlatım, dil bilgisi ve yazı alt başlıkları üzerine kurulmuştur. Çünkü dil eğitimi ve öğretimi dört temel becerinin eğitimi ve öğretimi olarak düşünülmektedir.

¹⁶ Oya ADALI, “Anadili Olarak Türkçe Öğretimi Üstüne”, Türk Dili dergisi, TDK, 1983, Sayı: 379-380, s. 34-35

¹⁷ Rasim ŞİMŞEK, “Çağdaş Eğitimde Ana Dilinin Yeri”, Türk Dili Dergisi, TDK, 1983, Sayı :379-380, s. 39

¹⁸ Doğan AKSAN, Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim I, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, - 439, 1977, s. 81

Bu dört temel becerinin eğitimi ve öğretimine birey doğduğu çevreden başlar ancak kullandığı dilin özelliklerini ve kurallarını okulda öğrenir.

ÖZBAY, “Ana dili öğretiminin asıl amacının, insanlara yeni bir dil öğretmek değil, insanların bildiği ve kullandığı dili daha bilinçli ve etkili kullanmasını sağlamak olduğunu” belirten ve dil öğretiminin başlıca hedefini “Kişiler ve kurumlar arası iletişimi sağlıklı kılmak, bireylerin niteliklerinin çağın geleneklerine uygun olarak, hızlı bir şekilde gelişmesine imkân sağlayan, etkili bir iletişim ortamı hazırlamaktır” şeklinde ifade etmiştir.¹⁹

Bu bilgilerden hareketle, dil eğitiminin ve öğretiminin, doğduğu sosyal çevrede dilini öğrenmeye başlayan ve örnek aldığı doğru, yanlış dil kalıplarıyla ana dilini öğrenecek olan bireye, ana dilinin kural ve inceliklerini bilinçli olarak kazanma ve kullandığı dil becerilerini yanlışlardan arındırma fırsatı sunduğu ortaya çıkmaktadır. Ana dilin, bireyler tarafından doğru, etkili ve bilinçli olarak kullanılmasını sağladığı göz önüne alındığında dil eğitiminin ve öğretiminin önemi ve gerekliliği anlaşılmaktadır.

3. Dil Bilgisi Öğretimi

“Dil bilgisi; sesleri,sözcükleri,cümleleri çeşitli yönleriyle inceler. Daha doğru, daha kusursuz düşünmemize yardımcı, doğru konuşmamızda ve yazmamızda etkili olur. Dil bilgisi, dilimizin doğru kullanımı açısından büyük önem taşımaktadır.”²⁰

Dil bilgisi dilimizin kurallarını, yapısını ve özelliklerin inceleyen bir bilim alanı olduğu için dil bilgisi öğretimi temel dil becerilerinin öğrenilmesi ve doğru kullanılması açısından önem taşımaktadır. Dil bilgisi öğretimi hedeflenen düzeyde yapıldığında bireyler hem temel dil becerilerini daha çabuk öğrenip uygulayacaklar hem de dil becerilerini bilinçsizce kullanamayacak ve yaptıkları hataları fark edeceklerdir.

“Dil bilgisi öğretimi; eğitimimizde önemi tartışmasız kabul edilen, ancak hiç de bu öneme yakışmayan uygulamalarla geçiştirilen bir konudur.”²¹

¹⁹ Murat ÖZBAY, Türkçe Öğretimi Bibliyografyası, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 3-162

²⁰ Cahit KAVCAR, Ferhan OĞUZKAN, “Türkçe Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri”, Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1987, s.74

²¹ Özgür AYDIN, “Ortaokullarda Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Öğretmen Görüşleri”,TÖMER, Dil Dergisi, Sayı:81, s.23

Dil bilgisi öğretiminin önemli olduğu bir gerçektir. Dil bilgisi öğretiminde değişik yöntem ve tekniklerin kullanılmayışı, konuların sunuş yoluyla anlatılması, derslerin bilgi, örnek, kural anlatımı şeklinde işlenmesi, bu önemin uygulama aşamasında görülmediğini ortaya çıkarmaktadır.

Musa ÇİFÇİ'nin şu görüşleri önem arz etmektedir. Dil bilgisi öğretimi, dört temel becerinin dışında bulunan fakat beceriler üzerinde büyük etkisi olduğuna inanılan bir alandır. Dili doğru ve etkili kullanmakla, gramere hâkim olmak arasında doğrudan bir bağlantı görünmemektedir. Dil bilgisi öğretiminin ana dili becerilerinin gelişmesine katkı sağladığına bugüne kadar inanılmamıştır; bugün biz de mantıksal olarak bu düşüncenin doğruluğunu kabul etmekteyiz.²²

Dil bilgisi ile ilgili konular aşağıdaki şekilde çalışmada ele alınmıştır.

a. Dil Bilgisinin ve Dil Bilgisi Öğretiminin Önemi

Özcan Başkan da bu konuyla ilgili olarak şunları söylemektedir. “Uzun ve karmaşık tümcelerde, sözcükler arasındaki bağlantıların iyice belirtilmeyişi sonucunda ortaya çıkacak tümce düşüklüklerini yakalamak bakımından, dil bilgisinden yararlanılabilir.”²³

Dil kalıplarla öğrenilir. Bir kişi hiç dil eğitimi almasa da konuşabilir, dinleyebilir. Ancak cümle düşüklüklerini yakalamak, uzun ve karmaşık cümlelerde anlatım bozukluğuna yer vermemek, hatasız, güzel, düzgün, açık ve anlaşılır cümleler kurmak için dil bilgisi eğitimi gereklidir. Ayrıca bir bireyin sürekli olarak hatasız ve etkili dil kalıpları duyması mümkün değildir. Bunun için dil bilgisi öğretimi dilin birey tarafından doğru, düzgün ve anlaşılır bir biçimde kullanılabilmesi için önemli derecede gereklidir.

Türkçe dersinin amacı öğrencilere temel dil becerilerini kullanmayı hedeflenen düzeyde kazandırmaktır. Dil bilgisi bu amaca hizmet eden bir araç olarak görülmelidir. Bir öğrenci okula başlamadan önce dilini dinleyerek konuşarak öğrendiği gibi, bundan sonra da dil becerilerini kullanarak geliştirecektir. Dil bilgisinin önemi, öğrencinin

²² Musa ÇİFÇİ, “Dil bilgisi Öğretiminde Temel Yöntem Yanlıları” Afyon Kocatepe Üniversitesi, I. Türk Dili Etkinlikleri, Konferans ve Panel Etkinlikleri, Editör : Erdoğan BOZ, Eda Matbaası, Afyon, 2004, s.99-106

²³ Özcan BAŞKAN, Türk Dili Dergisi “Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisinin Yeri”, 1975, Sayı:285, s. 437

kullandığı ancak fark etmediği kural, tanım, sözcük, vb. dil özelliklerini öğrenmesinden kaynaklanmaktadır. Bunun için dil bilgisi derslerinde tanım, kural, özellik ve örnek sıralamasının yerine örnek, özellik, kural ve soru sıralaması kullanılmalıdır. M. Feyzi ÖZ de konuyu bu anlamda değerlendirmektedir.²⁴

“Dil bilgisi de, dille anlatışın şekillerini inceler tespit eder, şemalar yaparak ve örnekler göstererek dilin genel ve özel kurallarını ve bu kuralların birbiri ile ilgilerini ortaya koyar. Bu sayede de dilin daha çabuk ve daha düzgün şekilde öğrenilmesi ve kullanılması sağlanmış olur.”²⁵

Dil bilgisinin konusunun, dille anlatımın kurallarını, şekillerini, özelliklerini ve örneklerini incelemek olduğuna göre dil bilgisi öğretimi hedeflenen düzeyde yapıldığı zaman bireylerin dili hızlı ve hatasız öğrenmesi ve kullanması sağlanabilir. Özellikle günümüzde yabancıların Türçeyi şuan ki dil bilgisi öğretimi ile öğrenemeyecekleri görülmektedir. Bu sebeple dil bilgisi öğretimine gereken önem verilmeli, hem bu alanda bilimsel çalışmalar yapılmalı hem de elde edilen yararlı bulgular eğitim öğretim etkinliklerinde kullanılmalıdır.

b. Dil Bilgisi Öğretiminin Ülkemizdeki Durumu

Okullarımızda, Milli Eğitim Bakanlığınca 26 Ekim 1981 Tarih 2098 Sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan İlköğretim Türkçe Programında belirtilen dil bilgisi konu alanının amaçları ve öğrencilere kazandırılacak davranışlar doğrultusunda eğitim – öğretim yapılmaktadır. Türkçe dersleri sınıf ve Türkçe öğretmenleri tarafından işlenmektedir. Dil bilgisi konuları, Türkçe derslerindeki diğer etkinlikler gibi metinden hareketle ve diğer etkinliklerle birbirini tamamlayacak şekilde işlenmeye çalışılmaktadır. Öğretim programlarında dil bilgisi için bir ders saati ayrılmamıştır. Dil bilgisi derslerindeki tanım, kural, özellik ve örnek yoğunluğu ile derslerde uygulanan yöntem ve teknikler nedeniyle hem dil bilgisi dersleri hedeflenen düzeyde işlenememekte hem de bazı derslerin dil bilgisi öğretimine ayrıldığı öğrenciler tarafından sezilmektedir.

Dil bilgisi öğretimi yapılırken genellikle sunuş – anlatma şeklindeki yaklaşımlar kullanılmaktadır. Yine bu derslerin işlenişinde ders kitabı, defteri ve yazı tahtası dışında

²⁴ M. Feyzi ÖZ, Uygulamalı Türkçe Öğretimi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001, s.259

²⁵ Oktay SİNANOĞLU, “Dil bilgisinin Önemi”, Dil bilgisi Sorunları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1967, s.17-19.

kalan diğer görsel, işitsel veya hem görsel hem işitsel araçlardan fazla yararlanılmamaktadır. Türkçe sınavlarında dil bilgisi ile ilgili sorulan sorular, dil bilgisi dersiyle ilgili, tanım, kural, özellik ve örneklerin bilinip bilinmediğini yoklamaya yönelik sorulardır. Öğrenciye zevk verecek, dil bilgisi konularını sevdirecek veya bu derslerin yararlarını somut bir şekilde ortaya koyacak sorular sorulmamaktadır.

Bir araştırma sonucu,²⁶ öğretmenlerin büyük bir bölümünün dil bilgisine önem verdiklerini ve dil bilgisinin öğretilmesinden yana olduklarını ortaya çıkarmıştır. Dil bilgisi öğretimi ile ilgili sorunlar olmasına rağmen öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu dersin işlenmesinin gerekliliğine inanmaktadır.

“Öğretmenler de öğrenciler de, genel olarak; dil bilgisi konularını sevmemekte, çalışmalar arasında yer almasını da pek istememektedir. Bütün bu konular, soğuk, zor, öğrenilemeyen konular olarak görölmektedir.”²⁷ Dil bilgisi öğretiminin asıl sorunları, öğrencilerin bu dersi niçin işlediklerini bilmemeleri, dersin gerekliliğine inanmamaları, öğretmen ve öğrencilerin dersi sevmemeleri ve zevkli hale getirmek için çaba göstermemeleridir.

c. Dil Bilgisi Öğretiminin Sorunları

Dil bilgisi öğretiminde konular, çıkış noktası metinler olsa da tanım, kural, özellik ve örnek zinciri ile işlenmekte ve bu durum 8. sınıfa kadar sürmektedir. Uygulamaya gereken önem verilmemekte bilgi, kural, örnek, yüklemesi yapılmaktadır. Ortaöğretim kurumlarında dil bilgisi derslerinin ağırlığı azalmaktadır. Üniversitelere dil bilgisi eğitimi ve öğretiminin hedef davranışlarını beceriye dönüştüremeden gelen öğrenciler burada da yoğun bir dil bilgisi eğitimi ve öğretimi ile karşılaşmamaktadırlar. Dil bilgisi öğretiminin temel dil becerilerinin yeterli düzeyde kullanılmasına katkıda bulunmak amacıyla yapıldığı göz önüne alındığında, bu hedef gerçekleşmeden öğrencilerin meslek hayatına başlamaları, dil bilgisi öğretimi açısından olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Böyle bir dil bilgisi eğitim ve öğretiminden geçen öğretmenler kendi çabaları ile öğrencilere bilgi ve beceri kazandırmaya çalışsalar da

²⁶ Özgür AYDIN, “Orta Okullarda Dilbilgisi Öğretimi Üzerine Öğretmen Görüşleri”, TÖMER, Dil Dergisi, Sayı:81, s. 25

²⁷ Mukim SAĞIR, “İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi”, Türk Dili Dergisi, Türk Dil Kurumu, Sayı: 601, s. 56-59

sınıfların kalabalık olması, takip edilmesi gereken yıllık ve günlük planlar ile öğrenciler arasındaki bireysel farklar vb. sorunlar nedeniyle hedeflenen başarıya ulaşmak mümkün olmamaktadır.

Türkçe derslerinde metnin türünü belirlemek, kelime çalışmaları ve metnin çözümlemeleri yapmak gibi etkinlikler metinden hareketle yapılırken dil bilgisi konularının işlenmesinde önce kural ve tanımlar verilmekte sonra metinden örnek buldurmakla yetinilmektedir. Dil bilgisi dersleri verilen tanım, kural, özellik ve örnekler açısından diğer ders etkinliklerinden farklılık göstermektedir. Dil bilgisi konuları diğer etkinlikler gibi metinden daha fazla yararlanılarak işlenmelidir.

Türkçe öğretmeni olmayan öğretmenlerin de eğitim etkinliklerinde dil bilgisi ile ilgili konularda duyarlı olmaları gerekir. Türkçe derslerinde değişik etkinlikler yapıldığı için farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması zorunludur. Ancak dil bilgisi öğretiminde anlatma – sunuş gibi yöntem ve tekniklerin dışında kalan, rol yapma, kavram haritaları, gösterip yaptırma, buldurma, ve soru-cevap gibi yöntem ve tekniklerden çok az yararlanılmaktadır. Türkçe sınavlarındaki dil bilgisi soruları öğrencilerin temel dil becerilerini ölçmeye yönelik hazırlanmamakta, bu sorularla öğrencilerin dil bilgisi kurallarını, tanımlarını, özellik ve örneklerini bilip bilmediği ölçülmektedir. Mukim SAĞIR da konuyu bu açıdan ele almaktadır.²⁸

Gramerimizin sorunlarını KORKMAZ şu şekilde maddeleştirmiştir. “Gramerimizin, terimler dışında, üzerinde durulması gereken daha epey sorunu vardır. Bunları genel çizgileri ile: 1-Gramer yazımındaki yöntem sorunu, 2-Türk dilinin temel yapısı ile ilgili sorunlar, 3-Çeşitli gramer kavram ve konularının yorum ve değerlendirilmesi ile ilgili sorunlar, 4-Çeşitli eklerin yapı ve görevleriyle ilgili sorunlar, 5-Cümle bilgisi ve anlam bilgisi ile ilgili sorunlar, diye sıralamak mümkündür.”²⁹

Gramerimiz ile ilgili bu sorunların giderilmesi ve elde edilen sağlıklı dil bilgisi kural ve bilgilerinin dil bilgisi öğretiminde kullanılmaya başlanması en azından temel eğitimi tamamlayan bireylerin dört temel beceriyi yeterli düzeyde kullanacak ve günlük ihtiyaçlarını karşılayacak kadar kazanması açısından gereklidir.

²⁸ Mukim SAĞIR, “İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi” Türk Dili dergisi, Türk Dil Kurumu, Sayı: 601, s.56-59.

²⁹ Zeynep KORKMAZ, “Türk Gramerinin Sorunları Toplantısı”, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995, s. 5

d. Dil Bilgisi Öğretiminin Amaçları

Türkçe programlarında da dil bilgisi öğretiminin amacının tanım, kural, özellik ve örnek ezberletmek olmadığı, dil bilgisi öğretimi ile ilgili yapılan etkinliklerin temel dil becerilerini kazandırmaya ve geliştirmeye yönelik olması gerektiği vurgulanmıştır. Özcan DEMİREL de yaptığı çalışmalarla bu sonuca ulaşmıştır.³⁰

Araştırmamız İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin 7.sınıf dil bilgisi hedeflerini kazanma düzeyini kapsamaktadır. Bunun için İlköğretim Türkçe Programı'ndaki 7. sınıf Dil bilgisi hedefleri aşağıda yer almaktadır.

En Son Değişiklikleriyle İlköğretim Okulu Türkçe Dersi Programı VII. Sınıf Dilbilgisi Hedefleri³¹

1. Cümle içinde kelimeleri doğru vurgulayabilmek, sestek kelimelerin anlamını vurgu yolu ile belirtebilmek, vurgu yoluyla cümlenin türlü anlamlarını gösterebilmek.
2. Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını kavrayabilmek, kelimeleri bu anlamlarda kullanabilmek; küçük ses uyumunu tanıyıp kullanabilmek.
3. Sestek, anlamdaş, karşıt anlamlı kelimeleri kullanabilmek.
4. Deyimleri anlayıp kullanabilmek.
5. Kelimeleri cümle içinde görevlerine göre kullanabilmek.
6. Cümle içinde zamiri tanıyabilmek (kişi, işaret, belgisiz, soru zamirleri).
7. Zamir görevi gören ekleri tanıyabilmek, kullanabilmek.
8. Kelimeleri cümle içinde yapılarına göre değerlendirmek.
9. Fiil kiplerinden dilek kiplerini kavramak ve cümle içinde kullanabilmek.
10. Anlamlarına göre cümle türlerini kavrayabilmek ve bu türde cümleler kullanabilmek.
11. Ek fiilleri, yüklemlerine göre cümle türlerini kavrayabilmek ve bu türde cümleler kullanabilmek.
12. Yardımcı fiilleri kavrayabilmek ve cümle içinde doğru yazabilmek.
13. Etken, edilgen, geçişli, geçişsiz fiilleri kavrayabilmek.
14. Kurallı ve devrik cümleyi kavrayabilmek.

³⁰ Özcan DEMİREL, İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1999, s. 74

³¹ En Son Değişiklikleriyle İlköğretim Okulu Türkçe Dersi Programı, Editör: Mehmet VURAL, Yakutiye Yayıncılık, 5. Baskı, Erzurum, 2000, s.58

4. Dil Bilgisi Öğretimi ve Öğretim Yaklaşımları, Yöntemleri, Teknikleri

1982 İlköğretim Türkçe Programında “Yöntem ve Teknikler” şöyle açıklanmaktadır :“Öğretmen sınıf içinde veya dışında yapacağı eğitim ve öğretim çalışmalarında; öğrencileri, amaçlara ulaştıracak yöntem, teknik, ve etkinlikleri benimsemeli, uygulamalıdır.”

Dil bilgisi dersleri genellikle kural, tanım, özellik ve örneklerin öğrencilere sunulması ve daha sonra sorularla verilen bilgilerin pekiştirilmesi şeklinde işlenmektedir. Bu şekilde işlenen dil bilgisi derslerinde metinden hedeflenen düzeyde yararlanılması mümkün değildir. Yapararak, yaşayarak, bularak gerçekleşen öğrenme kalıcı olur. Dil bilgisi öğretiminde öğrencilere bilgi sunulmaktadır. Öğrenciden de bunu anlaması ve aklında tutması beklenmektedir. Dil bilgisi öğretiminde öğrencilere metinden örnekler verilmeli, örnekler arasındaki farklar buldurulmalı, bunlardan hareketle kural, tanım ve özelliklere gidilmelidir. Öğrencinin çaba harcıyarak ulaştığı bilgi daha kalıcı olur. Dil bilgisinin konuları fazla olduğu için öğretmenler anlatma tekniğine ağırlık vermektedirler. Öncelikle konular önem sırasına konulmalıdır. Daha az bilgi daha çok etkinlikle dil bilgisi öğretiminde başarılı olunabilir. Aynı zamanda öğrencinin kullandığı dili ve dil bilgisi derslerini sevmesi sağlanmış olur.

“Bir öğretim plânında seçilen hedef davranışın niteliğine uygun öğretim stratejisi, yöntemi ve tekniğinin seçilmesi oldukça önemlidir. Seçilen yöntem yalnızca davranışın değil dersin özelliğine göre de değişebilir.”³²

Dil bilgisinin konularının tamamını aynı yöntem ve teknikle işlemek yararlı olmaz. Her konunun kendine özgü yöntem, teknik ve etkinliklerle işlenmesi gerekir. Öğrenmenin kalıcılığını artıran en önemli unsurlardan biri de tekrardır. Öğrencilerin dil bilgisi öğretimi ile kazandıkları her hedef davranış tekrarlarla pekiştirilmelidir. Yapılan ders planlarında tekrar etkinlikleri için mutlaka süre ayrılmalıdır.

³² Duran ÇELİK, “Okullarda Ölçme Değerlendirme Nasıl Olmalı?” Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2000, s.140

5. Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları

“Bir cümlenin anlaşılmasını güçleştiren, yanlış anlaşılmasına neden olan söyleyiş kusurları anlatım bozuklukları yaratır”.³³ Yazılı anlatım bozuklukları verilen mesajın açık, net ve anlaşılır olmaması ya da yanlış anlaşılmaya uygun olmasıdır. Yazılı anlatım bozuklukları, anlam, dil bilgisi, yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili anlatım bozuklukları olmak üzere dört ana grupta toplanmıştır.³⁴

Dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları için aşağıdaki eserler taranmıştır. Bu eserler de göz önünde bulundurularak temel kaynak olarak Sıddık AKBAYIR'ın, Dil ve Diksiyon Yazılı ve Sözlü Anlatım Bozuklukları adlı eseri alınmıştır.

1. Tuncer GÜLENSOY, Türkçe El Kitabı,³⁵
2. Cahit KAVCAR, Ferhan OĞUZKAN, Özlem AKSOY, Yazılı ve Sözlü Anlatım,³⁶
3. Zeynep KORKMAZ, Hamza ZÜLFİKÂR, Mehmet AKALIN, Ahmet Bican ERCİLASUN, İsmail PARLATIR, Tuncer GÜLENSOY, Necat BİRİNCİ, Yüksek Öğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri,³⁷
4. Şerif AKTAŞ, Osman GÜNDÜZ, Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı,³⁸
5. Sıddık AKBAYIR, Dil ve Diksiyon Yazılı ve Sözlü Anlatım Bozuklukları,³⁹

Sonuç olarak aşağıdaki başlıklar, tanımlar, uyarılar, açıklamalar ve örnekler oluşturulmuştur.

³³ Cahit KAVCAR, Ferhan OĞUZKAN, Özlem AKSOY, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Anı Yayıncılık, Ankara, Eylül, 2003, s. 28

³⁴ Sıddık AKBAYIR, Dil Ve Diksiyon Yazılı ve Sözlü Anlatım Bozuklukları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, s.61-103

³⁵ Tuncer GÜLENSOY, Türkçe El Kitabı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000, s. 467-496

³⁶ Cahit KAVCAR, Ferhan OĞUZKAN, Özlem AKSOY, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Anı Yayıncılık, Ankara, Eylül, 2003, s.27-36

³⁷ Zeynep KORKMAZ, Hamza ZÜLFİKÂR, Mehmet AKALIN, Ahmet B. ERCİLASUN, İsmail PARLATIR, Tuncer GÜLENSOY, Necat BİRİNCİ, Yüksek Öğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Yargı Yayınevi, Ankara, 2003, s.285-310

³⁸ Şerif AKTAŞ, Osman GÜNDÜZ, Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı, Akçağ Yayınları, Ankara, Mart, 2004, s.115-122

³⁹ Sıddık AKBAYIR, Dil ve Diksiyon Yazılı ve Sözlü Anlatım Bozuklukları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, s.61-85

1. CÜMLENİN ÖĞELERİ İLE İLGİLİ YANLIŞLIKLAR

I. Özne Yanlışları

Cümlede özne bulunmaması veya özne olamayacak bir sözcüğün özne gibi kullanılması durumlarında görülmektedir. “Kapının kolu bozulmuştu, bir türlü kapanmıyordu.” Cümlesinde özne eksikliği vardır. Cümle “Kapının kolu bozulmuştu, KAPI bir türlü kapanmıyordu.” Biçiminde düzeltilmelidir.

Örnek 1 : Kitabın baskısı eylülde bitecek, ekimde piyasaya çıkacaktır.

Çözüm 1: Kitabın baskısı eylülde bitecek, ekimde piyasaya çıkacaktır.

Özne Z. T. Yük. Z. T. Yüklem

– Bitecek olan ne ?

– Kitabın baskısı.

“Kitabın baskısı ... piyasaya çıkacaktır” kullanımı yanlıştır. Piyasaya çıkacak olan “kitap”tır.

Cümlenin düzeltilmiş biçimi şöyle olmalıdır :

“Kitabın baskısı eylülde bitecek, kitap ekimde piyasaya çıkacaktır.

UYARI

Geçişsiz – edilgen çatılı eylemlerin yüklem olduğu cümlelerde özne bulunmaz.

Bu tür cümlelerde anlatım bozukluğu yoktur.

- Bu sıcakta uyumaz.

II. Tümleç Yanlışları

Farklı tümleçler olması gereken birden çok yüklem birbirine bağlanması nedeniyle ortaya çıkar. Bu tümleçlerden sadece birinin kullanılması anlatım bozukluğuna neden olur. Cümlede bulunan bir tümlecin yüklemelerden biriyle uygun düşmesi, bir başka tümlecin kullanımını gerektirir.

Örnek 1 : Köylüye baskı yapıyor, sindirmeye çalışıyordu.

Çözüm 1 : Köylüye baskı yapıyor, sindirmeye çalışıyordu.

D. T. Y. Y.

“Köylüye.....sindirmeye çalışıyordu” kullanımı yanlıştır. İkinci cümlede “köylüyü” sözcüğüyle başlamalıdır. (Nesne eksikliği veya dolaylı tümleç – yüklem uyumsuzluğu)

Çözüm : Bileşik cümle yapısı belirlendikten sonra tümleç her iki eylem veya eylemsiyle kullanılır. Eylem veya eylemsilerden biri tümlece yanıt vermez.

III. Yükleme Eksikliği

Bileşik cümlelerde bulunan tek yüklem, kimi zaman öznelerden biriyle uyumsuzluk gösterir. Ayrıca yüklem bütünlüğü sağlanmadan cümleler birbirine bağlanmışsa cümlede anlatım bozukluğu ortaya çıkar.

Örnek 1 : Dershanede test dağıtımıyla ben, deneme sınavlarıyla arkadaşım ilgileniyor.

Çözüm 1 : Dershanede test dağıtımıyla ben, / deneme sınavlarıyla arkadaşım ilgileniyor.

“Ben ... ilgileniyor” kullanımı yanlıştır.

Ben sözcüğünden sonra “ilgileniyorum” yüklemi getirilmelidir.

2. TAMLAMA YANLIŞLIKLARI

I. Sıfatın ve Adın Ortak Tamlanana Bağlanması

Örnek 1 : Yaşlı komşumuz en çok serüven ve tarihi romanlar okumayı severdi.

Çözüm Yöntemi : Tamlayanın veya tamlananın birden çok sözcükten oluştuğu tamlamalarda tamlama ilişkisi bağlaçtan önceki ve sonraki sözcüklerle kurulur.

Çözüm 1: “serüven ve tarihi romanlar”

“serüven romanlar ve tarihi romanlar” kullanımı yanlıştır.

“serüven romanları ve tarihi romanlar” kullanımı doğrudur.

II. Tamlayan – Tamlanan Ekinin Eksikliği / Fazlalığı

Örnek 1 : Ahmet Bey, derneğimizin üye ve ikinci başkanıdır.

Çözüm 1 :derneğimizin-in başkan-ı

Tamlayan Tamlanan

.....derneğimizin-in üye-s-i

(tamlanan eki eksikliği)

“Ahmet Bey, derneğimizin üyesi ve ikinci başkanıdır.”

Cümlede, tamlananı birden çok olan belirtili ad tamlaması vardır; ancak tamlanan sözcüklerden birinde tamlanan eki eksiktir.

Örnek 2 : Ucu yırtık yabancı paraların Merkez Bankası dahil hiçbir yerde

işlem görmüyor.

Ucu yırtık yabancı paralar. (Tamlayan ekinin gereksiz kullanılması.)

3. EYLEMSİ YANLIŞLIKLARI

1- Sorun, arkadaşımızın bizi bu konuda iyi aydınlatamamış olduğundan kaynaklanıyor.

(olmasından)

Cümlede “kaynaklanma”nın nedeni açıklanıyor. Ancak “olduğundan” sözü nedenin belli olduğu yerlerde kullanılır. Örnek cümlede bir sonuca bağlama yoktur.

.....arkadaşımız-ınaydınlatamamış olma-s-ı

2 – Durmadan gazoz / ve çekirdek yenilen bu yerden hemen uzaklaşalım.

(içilen)

Gazoz içilen ve çekirdek yenilen...

Eylemsinin ortak kullanılması anlatım bozukluğuna neden olmuştur.

4. BAĞLAÇLARLA İLGİLİ YANLIŞLIKLAR

Örnek 1 : Ne Konya’yı ne de Erzurum’u görmedim.

Ne Konya’yı ne de Erzurum’u gördüm. (doğru)

KURAL : Türkçe’de iki olumsuz bağlacın kullanıldığı yüklem her zaman olumludur.

Örnek 2 : Yanlış bir şey yapsan da kızmaz, ama inanılmayacak kadar anlayışlıdır. (çünkü)

“Ama” bağlacı karşıtlık bildiren cümlelerde kullanılır. Oysa, bu cümle her iki yargı da olumludur. İkinci cümle birinci cümlenin açıklamasıdır.

Bağlaçların Anlam Özellikleri

Ama	}	karşıtlık	ya da	}	tercih
Fakat	}	karşıtlık			
Yalnız	}	karşıtlık	ve	}	tercih
Ancak	}	karşıtlık			
Çünkü	}	karşıtlık	ve	}	bağlama
Zira	}	karşıtlık	ile	}	bağlama
İster... ister					emir veya istek

5. ZAMAN VE KİŞİ EKİ UYUMSUZLUĞU

Örnek 1 : Sabahları erken kalkar, serin havada koşuyordu.

Çözüm 1: Sabahları erken kalkar, serin havada koşuyordu.

(her sabah) (şimdi, şu an)

Yüklemdeki zaman eklerinde uyumsuzluk vardır. Birinci cümledeki yüklemde şimdiki zaman eki vardır.

Yüklemler, ya “kalkar / koşar” ya da “kalkıyor/ koşuyor” biçiminde kullanılmalıdır.

Çözüm Yöntemi : Birinci cümledeki yüklemde zaman ekiyle, ikinci cümledeki yüklemdeki zaman eki aynı olmalıdır. Eğer yüklemdeki zaman eki bileşikse, ikinci yüklemdeki ikinci zaman eki birinci yüklem için de kullanılabilir.

Örnek 2 : Çocuklar top oynuyor, biz yemek hazırlıyorduk.

Çocuklar top oynuyor – du – k, biz yemek hazırlıyor – du – k.

Yüklemlerdeki birinci zaman eklerinin aynı olması karşın ikinci yüklemdeki zaman ve kişi ekinin ortak kullanımı anlatım bozukluğuna neden olmuştur. Birinci yüklem, III. çoğul kişi ekiyle kullanıldığında cümle düzeltilebilir.

“Çocuklar top oynuyor – du, biz yemek hazırlıyor – duk”

6. ÇATI UYUMSUZLUĞU

Bir cümlede hem etken, hem edilgen çatılı bir eylem veya eylemsinin kullanılması çatı uyumsuzluğuna neden olur.

Örnek 1: Okuldaki öğrenciler toplanıp pikniğe gidildi. (yanlış)

Okuldaki öğrenciler toplanıp / pikniğe gittiler. (doğru)

(etken) (etken)

Çözüm Yöntemi : Çatı yanlışlığı da bileşik cümlelerde görülen bir uyumsuzluktur. Bileşik cümleyi belirledikten sonra her iki cümledeki de eylem veya eylemsileri çatı bakımından kontrol edilir.

Örnek 2 : Savaş sırasında köprü tahrip oldu. (yanlış)

(edilgen) Harap oldu. – Yıkıldı. (doğru)

Not : Nesnelere kendi kendilerini yıkıma uğrattırılmaz.

Yanlış

İcat oldu

İlâve oldu

Doğru

icat edildi, icat olundu

İlâve edildi, ilâve olundu.

7. EKEYLEM EKSİKLİĞİ

Yüklemi ad soylu olan cümlelerde, yüklemeler arasındaki bütünlüğün sağlanamamasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğudur.

Örnek 1: Kitaplar oldukça pahalı, alınabilecek gibi değildi.

Kitaplar oldukça pahalı. / alınabilecek gibi değildi.

1 _____ 2

Birinci cümledeki “pahalı” sözcüğü yargı bildirmediği için ikinci cümledeki “...değildi” yüklemiyle kullanılır. Bu durumda, şöyle bir cümle ortaya çıkar :

“Kitaplar oldukça pahalı değildi, alınabilecek gibi değildi.” Bu kullanımındaki anlatım bozukluğunu düzeltmek için “pahalı” sözcüğünün sonuna “değil” sözcüğünün aldığı “-di” ekeylemi getirilmelidir.

“Kitaplar oldukça pahalıydı alınabilecek gibi değildi.”

8. YAPISAL YANLIŞLIKLAR

I. İyelik Ekinin Gereksiz Kullanılması

Koskoca adam konuşmasını, çalışmasını, dinlemesini, kısaca, yaşamalarını bilmiyor.

Y	Y	Y	Y
(konuşmayı)	(çalışmayı)	(dinlemeyi)	(yaşamayı)
d	d	d	d

Bu tür yanlışlıklar “ İyelik Ekinin Gereksiz Kullanımı ” diye de adlandırılır.

... yaşama – s – 1 – n – 1 ... – Kimin, neyin yaşamalarını ?

(iyelik) (durum - ?)

Bir sözcükte iyelik ekiyle durum ekinin üst üste kullanılması “ad tamlaması” kurulduğunda gereklidir. Diğer durumlarda dil yanlışlığına neden olur.

II. Ek ve Sözcüklerle İlgili Yanlışlıklar

Örnek 1 : Yazarlarımızın köy yaşayışına ilgilenmeleri toplumumuz açısından çok yararlıdır.

“ilgilenmek” sözü “ile” edatına bağlı sözlerle kullanılır.

... köy yaşayışına ilgilenmeleri ...(yanlış)

... köy yaşayışıyla ilgilenmeleri ...(doğru)

Örnek 2 : Çocuklarımıza öğrettiklerimizden aksini yapıyorsak, bizim gibi

(öğrettiklerimizin)

davrandıklarında onları kınamaya hakkımız yoktur.

(- den = - in)

Bu kural, tamlanan sözcük belgisiz zamir veya adlaşmış sıfat olduğunda geçerlidir.

“Öğrettiklerimizden birkaçı, birçoğu, hiçbiri...”

“Öğrencilerden en çalışkanı...”

9. ÇOĞUL EKİNİN YANLIŞ KULLANILMASI

I. Özne - Yüklem Uyumsuzluğu

Kimi çoğul öznelerin çoğul yüklerle kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğudur.

A. Tekillik – Çoğulluk

<u>Özne Çoğul</u>	<u>Yüklem Tekil</u>
Eylem adları	tekil	Bağışmalar artıyordu.
Soyut kavramlar	tekil	Düşünceleri tutarlıydı.
Organ adları	tekil	Ellerim bomboş
Zaman adları	tekil	Aylar, yıllar geçti.
Cansız varlıklar	tekil	Çanlar Kimin İçin Çalıyor?
Bitki ve hayvan adları	tekil	Kediler miyavlıyor.
Belgisiz sıfat ve zamirler	tekil	Birkaç kişi seni sordu.
Yüklemi “var”, “yok”, “gerek”, “değil”, olan ad cümleleri	tekil	Bize çalışkan öğrenciler gerek. Kitapların yerinde yoktu. ,,

<u>Özne çoğul</u>	<u>istisnalar</u>	<u>Yüklem çoğul</u>
İnsan	tekil	Çocuklar iyi çalıştı. (doğru)
	Çoğul	Çocuklar iyi çalıştılar. (doğru)
Teşhis sanatı (kişileştirme)	Çoğul	Dağlar yeşil kürklerini giydiler. (doğru)

B. Kişiler Açısından Uygunluk

Topluluk Adları

Sınıf ders çalışmadı.

Tekil Kişi Eki

Cümlede birden çok özne varsa

Kardeşim ve annemle alışverişe çıktık.

Çoğul Kişi Eki

İncelik ve övünme anlamında

Telaşlı bir sevinç içindeydiniz.

Çoğul Kişi Eki

Örnekler

1 – Bu tür duygular, gözlerimi yaşattırlar. (Yaşattır)

2 – O kurumda eğitim görmüş herkes, saygılı, hoş görülme ve esnek olmak gibi çok önemli erdemler kazanmışlardır. (kazanmıştır)

3 – İçinde bulunduğumuz helikopter ölüm tehlikesi atlatı. (yanlış)

İçinde bulunduğumuz helikopterde ölüm tehlikesi atlattık. (doğru)

Not : Yer adları ve cansız varlıklar özne olduğunda yüklem tekil olmalıdır. Yüklemdeki çoğul eki gereksizdir.

4 – Kalemlerin tümü kayboldular. (kayboldu)

II. Belgisiz Sıfatlarla Kurulan Sıfat Tamlamalarında Ad Tekil Olur.

<u>Sıfat</u>	<u>Ad</u>	<u>Sorunlu Örnek</u>
Biraz....	Tekil....	Biraz işlerim var.
Birkaç....	Tekil....	Birkaç kalemlerim kayboldu.
Her	Tekil....	Her insanlara güvenilmez.
Hiçbir	Tekil....	Hiçbir işlerde başarılı olamadı.

Not : “-ler, lar” ekleri gereksiz kullanılmıştır.

Örnek : Şiirin birçok tanımları yapılmıştır.

Tanımları

III. Sayı Sıfatlarıyla Kurulan Sıfat Tamlamalarında Ad Her Zaman Tekildir.

- İki insanlar (yanlış)
- Yedi Meşaleciler vb. (Kalıplaşmış kullanımlara örnektir)

ALANLA İLGİLİ YAPILMIŞ OLAN ÇALIŞMALAR

Günümüzün değişen ve gelişen koşulları temel dil becerilerinin daha üst seviyede öğrenilmesini ve kullanılmasını zorunlu hale getirmiştir. Temel dil becerilerinden yazılı anlatım, hem en son ve en zor kazanılan hem de önemi giderek artan kullanım sahası hızla genişleyen bir dil becerisidir. Yazılı anlatım, bilim, sanat ve meslek alanlarından başlayarak günlük hayatın her safhasında kullanılan bir dil etkinliği olmuştur.

Yazılı anlatımı oluşturan imlâ, noktalama, kelime türleri, kelime ve cümle gibi teknik unsurların öğrenciler tarafından ne derecede kullanıldığını, yazılı anlatım becerisinin hangi değişkenlere (köy, kent, yaş, cinsiyet, vb.) bağlı olduğuna göre başarı düzeyini tespit etmeye yönelik araştırmalar yapılmıştır. Ancak yazılı anlatımın, anlatım kısmı ile ilgili araştırmalarda cümle analizi ile yetinilmiştir.

Anlatımın dil, düşünce, eğitim ve sosyal çevre ile ilişkisi vardır. Ancak teorik gramer bilgisinin yazma becerisini ne derecede etkilediğini ortaya koyan bir araştırma yapılmamıştır. Yazılı anlatımın, doğru, duru, açık, ve anlaşılır olması, anlatımda dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının bulunmaması ile doğrudan ilgilidir.

Özellikle teorik gramer bilgisi ile dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan bir araştırma yapılmamıştır. Bilginin beceriye dönüşümünü ele alan yazılı anlatım becerisi ile ilgili örnek araştırmalar aşağıda verilmiştir.

Mehmet TEMİZKAN, “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Dil Gelişimi Bakımından İncelenmesi”⁴⁰ adlı araştırmasında öğrencilerin 6. 7. ve 8. sınıf boyunca yazılı anlatımlarında sınıflarına uygun bir ilerlemenin olup olmadığını belirlemeye çalışmıştır. Temizkan, öğrencilerin dil gelişim seviyeleri hakkında bilgi sahibi olmak için öğrencilerin kompozisyonlarını almış ve bu kompozisyonları kelime-cümle, hece-cümle, morphem-cümle, hece-kelime, morphem-kelime, hece-morphem oranları bakımından değerlendirmiştir. Temizkan, bireyin günlük hayattaki başarısının, büyük ölçüde dil becerilerini gerekli

⁴⁰Mehmet TEMİZKAN, “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Dil Gelişimi Bakımından İncelenmesi”, Türklük Bilimi Araştırmaları, Sayı:13, 2003, s.219

ve yeterli ölçüde kazanmış olmasına, öğrencilerin dil gelişimlerinin ve kazandıkları kelime hazinesinin kullanımının da öğretmenden ders kitabı hazırlayıcısına kadar herkese bağlı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kemalettin DENİZ, “Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy Ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu”⁴¹ adlı yayımlanmamış yüksek lisans tezinde, köyde ve kentte yaşayan ilköğretim öğrencilerinin yazılı anlatım beceri düzeylerinin tespiti ve ortaya çıkan durumun buralarda yaşamayla ilgili bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelemiştir. Araştırma 1999-2000 eğitim öğretim yılında Çanakkale İli merkez ilçeye bağlı köylerde 8 kent merkezinde dört ilköğretim okulunda 400 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Yazılı anlatım beceri düzeylerini tespit etmek için öğrencilere yazılı anlatım çalışması yaptırılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde “t” testinden yararlanılmıştır. Deniz, yaptığı araştırmanın bulgularından, köy ve kent öğrencileri arasında yazılı anlatım becerisi bakımından kent lehine anlamlı düzeyde bir başarı farkının var olduğu, bunda yaşanan yerin öğrenciye ve ailesine sunduğu çeşitli sosyo-ekonomik ve kültürel durumların etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Murat ÖZBAY “İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri”⁴² adlı alan araştırmasında ilköğretim okulu son sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım bilgi ve becerilerini incelemiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin yazılı anlatım bilgisi testindeki genel başarı oranı %64 olarak saptanmıştır. Araştırmada bu oran “başarılı” kabul edilmemiştir. Araştırmanın devamında öğrencilerin kompozisyonları incelenmiş ve kompozisyonlarda çok fazla hata bulunmuştur. Bu hataların imlâ, uyumsuzluk, noktalama hataları, tekrar sıklığı ve aykırı kelime kullanımı başlıklarında yoğunlaştığı belirtilmiştir. Bu sonuçlar okullarımızda hem yazma çalışmalarının hem de dil bilgisi öğretiminin yeterli olmadığını göstermektedir. Cümleler ele alındığında da öğrencilerin her iki cümlesinden birinin hatalı olması, araştırmanın yapıldığı okullarda yazılı anlatım uygulamalarının yeterli derecede

⁴¹ Kemalettin DENİZ, “Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy Ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)

⁴² Murat ÖZBAY “İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri – Alan Araştırması” Ankara, 2000, s.173-175-176, Türklük Bilimi Araştırmaları, Sayı:13, 2003, s.185

yapılmadığını ya da verilen bilgilerin öğrenciler tarafından davranışa dönüştürülemediğini göstermektedir.

Halil TEKİN, “Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi”⁴³ adlı araştırması 1977-1978 eğitim – öğretim yılında yüksek öğretim kurumlarının birinci sınıfında öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Bu araştırma sonucunda, yüksek öğretime gelmiş öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerileri bakımından yeterli düzeyde bulunmadıkları saptanmıştır. Bu durum karşısında da ilkokuldan lise sonuna kadar süren Türkçe öğretiminin “okuduğunu anlama gücü” ve “yazılı anlatım becerisi” hedeflerine yeterli düzeyde ulaşamadığını söylemenin yanlış olmayacağı belirtilmiştir.

Yusuf DOĞAN, “Türkçe Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma ve Yazma Becerileri”⁴⁴ adlı yüksek lisans tezinde Türkçe öğretmeni aday öğrencilerin okuma ve yazma becerilerinin düzeylerini incelemiştir. Doğan, her beş öğrenciden ikisinin yazılı anlatımlarında doğru ve eksiksiz cümle kuramadığı sonucuna ulaşmıştır. Yusuf DOĞAN, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında uygulanmakta olan programlardaki dil ile ilgili amaçlara tam anlamıyla ulaşamadığını, her kademedeki kazandırılacak davranışlar tam olarak kazandırılmadığı için öğrencilerin eksiklikleriyle bir üst sınıfa geçtiğini ve her geçen yıl öğrencilerin olması gereken noktadan biraz daha geride kalarak öğrenimine devam etmekte olduğunu ve bu şekilde yüksek öğrenime başladığını belirtmiş, konuyla ilgili önerilerini sunmuştur.

Bu araştırma, teorik gramer bilgisinin dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarını azaltıp azaltmadığını, teorik gramer bilgisi ile yazılı anlatım becerisi arasındaki ilişkinin özelliğini ortaya koymak için yapılacaktır.

⁴³Halil TEKİN, “Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi” Ankara, Mars Matbaası, s.49-50 Türklük Bilimi Araştırmaları, Sayı:13, 2003, s.184

⁴⁴Yusuf DOĞAN, “Türkçe Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma ve Yazma Becerileri”, (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,) 2002,

II. BÖLÜM

B. MATERYAL ve METOT

Araştırmanın Önemi

“Türkçe, tarihi 4500 yıl öncesine kadar uzanan dünyanın en eski ve en çok konuşulan dillerinden birisidir.”⁴⁵ Türkçe yapı bakımından eklemeli dillerden olup, Ural – Altay dil ailesinin Altay koluna bağlı bir dildir.

Bir dilin konuşma ve yazma becerilerinin gelişmiş olması o dilin güçlü ve köklü bir dil olduğunu gösterir. Tarihte medeniyeti, kültürü ve edebiyatı gelişmiş olan toplumların güzel ve etkili bir yazı diline sahip oldukları görülmektedir. Yazı dili konuşma dilinden daha geniş alanlara yayılabilmekte ve daha uzun zamanlara ulaşabilmektedir. Yazı dilindeki unsurların değişmesi veya yok olması konuşma diline kıyasla çok daha uzun zaman alır. Konuşmada anlatılanların etkili olması için, ses, jest, mimik vb. unsurlar vardır. Ancak yazılı anlatım bu unsurlardan yoksun olduğu için yazı anlatım becerisi kullanılırken, dilin bütün zenginlikleri, dil bilgisi, yazım ve noktalama kuralları, kelime, kelime grupları ve cümleleri, göz önünde bulundurulmalı, doğru, açık, net ve anlaşılır cümleler kurulmalıdır. Yazı dili yukarıda anlattığımız özelliklerden dolayı bir dilin tarih içindeki gelişimine ayna tutmaktadır. Bir dilin yapısını, gelişimini, zenginliğini, olumlu ve olumsuz her türlü özellikleri yazı dilinde görülmektedir.

Türk yazı dilinin bulunan ilk örnekleri Orhun Abideleri’ndeki metinlerdir. Ancak bu metinler incelendiğinde, bunların Türk yazı dilinin örnekleri olmadığı anlaşılmaktadır. Orhun Abideleri’ndeki metinlerde kullanılan dil, yeni oluşan bir yazı dili değildir. Bu dil, anlatım, kullanılan kelimeler, akıcılık, duruluk, cümle kalıpları ve mecazlar göz önünde alınarak düşünüldüğünde oluşumunu tamamlamış ve edebi seviyeye ulaşmış bir dil olarak kendini ortaya koymaktadır. Muharrem ERGİN de yazı dilinin özellikleri, ve Orhun Abideleri’ndeki metinlerde kullanılan yazılı anlatımla ilgili olarak konuya bu şekilde değinmiştir.⁴⁶

⁴⁵ Tuncer GÜLENSOY, Türkçe El Kitabı, Akçağ, Yayınları, Ankara, 2000, s.59

⁴⁶ Muharrem ERGİN, Türk Dil Bilgisi, Bayrak-Basım-Yayımlar-Tanıtım, İstanbul, 2003, s. 8-13

Yazılı anlatımının tanımı, amacı ve yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesi ile ilgili olarak Şerif AKTAŞ ve Osman GÜNDÜZ, şu açıklamaları yapmaktadırlar :

“Yazılı anlatım, her türlü olay, düşünce, durum ve duyguları, dili en güzel şekilde kullanarak, belli bir plân dahilinde başkalarına ve yarınlara ulaştırmaya, böylece kalıcılığını sağlamaya imkân veren bir araç olarak tanımlanabilir. Yazılı anlatımın esas gayesi öğrencileri eğitim düzeylerine göre bilgilendirip uygulamalarını sağlamaktır. Yazılı anlatımda sadece kuralları öğrenmek de yeterli değildir. Bunları yazıya aksettirmek de işin önemli bir bölümünü oluşturur. Yani öğrendiklerimizi doğru, kolay, pürüzsüz ve inandırıcı bir anlatım tarzı ile yazıya yansıtabilmek için uygulamaya yönelmek şarttır. Bu kurallara uyulması, anlama ve anlatma işini kolaylaştırır.”⁴⁷

İletişimin teknolojiye paralel olarak gelişmesi kültürler ve medeniyetler arasındaki farkları azaltmakta ve bununla birlikte dillerin birbirini etkileme oranı da hızla artmaktadır. Böyle bir ortamda dilin milli kimliğini koruması, mensuplarının duygu, düşünce ve durumlarını doğru, kolay, duru ve net bir dille ifade edebilmesini sağlaması ve onlara edebi zevkler sunabilmesi, varlığını, gücünü koruması ve sürdürmesi için şarttır. Bir dilin en kalıcı ve en yaygın eserleri yazılı anlatım ile oluşturulmuş eserlerdir. Yazılı anlatım o dilin hem gelişme seviyesini hem de bu seviyeyi koruma ve geliştirme göstergesi görevini yerine getirmektedir. Yazılı anlatım birçok dil becerisini bilme ve kullanma şartını içinde barındırmakla birlikte en zor gelişen temel dil becerisi olma özelliğine de sahiptir.

Bu bakımdan dil eğitimi ve dilin temel becerilerinin iyi derecede kullanımı için yapılan çalışmalar önem arz etmektedir. Anlama ve anlatım becerilerini, Türk dilini kullanan bütün bireylerin en iyi derecede kavraması, öğrenmesi, uygulayabilmesi ve özellikle yazılı anlatım becerisini bütün bireylerin günlük ihtiyaçlarını giderebilecek kadar kullanabilmesi gerekir.

Bu özelliklerinden dolayı yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesi amacıyla gerekli bilimsel çalışmalar yapılmalı ve bu araştırmaların bulgularından yazılı anlatım eğitiminde ve öğretiminde faydalanılmalıdır. Ancak bu şekilde, Türk dilinin kültürel ve milli zenginliklerini korumasına, gelişen dünya şartlarına göre kendini güçlendirmesine, milli, toplumsal, kültürel bütün vazifelerini yerine getirmesine katkıda bulunmuş oluruz.

⁴⁷ Şerif AKTAŞ, Osman GÜNDÜZ, Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s.61-62

Araştırmanın Amacı

Yazılı anlatım en zor kazanılan temel dil becerisidir. Yeterli bir yazılı anlatım için dil, anlam, imla ve noktalama bilgisi gerekmektedir. Temel dil becerilerinin kazanılmasında dil bilgisinin çok önemli olduğu genel kanıdır. Bu nedenle Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğretimine büyük önem verilmektedir. Bu genel kanı yazılı anlatım için de geçerlidir. Açık, anlaşılır, doğru ve net bir yazılı anlatımın oluşmasında gramer bilgisinin çok büyük rolü olduğu düşünülmektedir. Ancak yazılı anlatımda birey dili kullanırken dil bilgisi kurallarını düşünmez. Öğrendiği kalıp ve kelimelerle anlatımını gerçekleştirir. Aynı zamanda yazılı anlatım diğer temel dil becerileri gibi kullanıldıkça gelişir.

Yazılı anlatımın doğru, açık, yalın, anlaşılır, etkili ve güzel olması tamamen dil bilgisine bağlı değildir. Yazılı anlatımın özelliklerini, kelimeler, kelime grupları, ve dilin kendine özgü anlam bilgisi belirler. Birey dili öğrenmeye başladığında sürekli yeni kelime ve kalıplarla karşılaşmakta, bunları tam olarak öğrenmeden yazma becerisi içinde kullanmaya başlamakta ve bu nedenle yazılı anlatım ile ilgili sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum yazılı anlatım öğretiminde yapılacak araştırmalarla yeni yöntem ve teknikleri ihtiyaç olarak ortaya çıkarmaktadır.

“Güzel ustaca yazmak herkesten beklenemez. Fakat doğru ve iyi yazmak belli bir öğrenim görmüş herkesten beklenir. Bu nedenle ana dilini iyi bilmeli, doğru ve iyi konuşmalı ve yazmalıyız.”⁴⁸ Birey temel eğitimini tamamladığında seviyesine uygun doğru, açık, yalın ve anlaşılır bir yazılı anlatım becerisi kazanmış olmalıdır. Her yeni eğitim – öğretim sınıfında yazılı anlatım becerisinin içerik ve biçim yönleri yapılan çalışmalarla geliştirilmeli, bireye günlük yaşamındaki temel gereksinimleri karşılayabilecek seviyede yazılı anlatım becerisi kazandırılmalıdır.

Bu araştırma, ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin teorik gramer bilgileri ile dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

⁴⁸ Cahit KAVCAR, Ferhan OĞUZKAN, Özlem AKSOY, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Anı Yayıncılık, Ankara, Eylül, 2003, s. 28

Araştırma Soruları

1. Öğrenciler Türkçe ders kitaplarında geçen dil bilgisi kurallarının tamamını öğrenmekte midir ?
2. Öğrenciler Türkçe ders kitaplarında geçen dil bilgisi kurallarının tamamını uygulamakta mıdır ?
3. Dil bilgisi kurallarını bilmek ile otobiyografi yazılarındaki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının azalması arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?
4. Dil bilgisi kurallarını bilmek ile hatıra yazılarındaki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının azalması arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?
5. Dil bilgisi kurallarını bilmek ile serbest yazılardaki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının azalması arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?
6. Sosyo-ekonomik durumun seviyesi ile otobiyografi, hatıra ve serbest yazılardaki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının sayısı arasında bir ilişki bulunmakta mıdır ?
7. Otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türleri ile dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının sayısı arasında bir ilişki bulunmakta mıdır ?

Varsayımlar

1. Uygulama yapılan okullardaki 8. sınıf öğrencilerinin, İlköğretim Türkçe Programında yer alan 7. sınıfdil bilgisi hedef davranışlarını kazandıkları varsayılmıştır.
2. İlköğretim Türkçe Programı 7. sınıfdil bilgisi hedeflerine yönelik, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmış olan sınavlardan seçilen test sorularının geçerlilik ve güvenilirlik açısından doğru olduğu varsayılmıştır.
3. Yazılı anlatım türlerinden olan otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinin öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini kullanabilmeleri açısından yeterli olacağı varsayılmıştır.
4. Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının saptanması için, ölçüt olarak, gerekli literatür taraması yapılarak

oluşturulan ‘dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları listesi’nin yeterli olacağı kabul edilmiştir.

5. Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki diğer unsurların ve dil bilgisi kaynaklı olmayan yazılı anlatım bozukluklarının araştırmanın konusu ve amacıyla ilgisi olmadığı için incelenmemesi uygun görölmüştür.

6. Örneklemin, evreni yeterli seviyede temsil ettiği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Bu çalışma 2005–2006 eğitim- öğretim yılında Uşak merkezden seçilmiş üç ilköğretim okuluyla sınırlıdır.

2. Araştırma için seçilen ilköğretim okulları Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı’nda (OKS) gösterdikleri başarıya göre üç gruba ayrılmıştır. Bu okullar, Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı’nda Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesine yerleştirdikleri öğrenci sayısına göre yüksek düzeyde başarılı, orta düzeyde başarılı ve düşük düzeyde başarılı olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Yüksek düzeyde başarılı okul, Halit Ziya İlköğretim Okulu, orta düzeyde başarılı okul, Cumhuriyet İlköğretim Okulu, düşük düzeyde başarılı okul, Atatürk ilköğretim Okulu ile sınırlı tutulmuştur.

3. Yazılı anlatım türleri olarak otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türleri seçilmiştir.

4. Araştırmaya Halit Ziya, Cumhuriyet ve Atatürk İlköğretim Okullarından toplam 90 öğrenci dahil edilmiştir.

5. Yazılı anlatım çalışmalarının üç tür olması nedeniyle yukarıdaki okulların 8. sınıf öğrencilerinden 90 kişiyle çalışma sınırlı tutulmuştur.

6. Araştırma konusu yazılı anlatım bozukluklarından sadece dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları ile sınırlı tutulmuştur.

7. Uygulama ilköğretim 8. sınıf öğrencilerine yönelik olduğu için dil bilgisi ölçme aracı hazırlanırken dil bilgisi hedef davranışları İlköğretim Türkçe Programındaki 7. sınıfdil bilgisi hedef davranışları ile sınırlı tutulmuştur.

YÖNTEM ve ARAÇLAR

1. Araştırma Modeli

İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin teorik gramer bilgisi seviyeleri ile dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları sayıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yapılan bu çalışma betimsel özellikte bir araştırmadır.

2. Evren

Araştırmanın evrenini Uşak il merkezindeki ilköğretim okullarında öğrenim görmekte olan 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

3. Örneklem

Örneklem seçimi yapılırken 2003/2004 eğitim- öğretim yılı sonunda yapılan Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS) sonuçları göz önünde bulundurulmuştur. Buna göre okullar yüksek düzeyde başarılı, orta düzeyde başarılı, ve düşük düzeyde başarılı olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Her gruptan bir ilköğretim okulu seçilmiş ve seçilen her ilköğretim okulundan da 15 kız 15 erkek öğrenci olmak üzere toplam 30 öğrenci alınmıştır. Böylece üç ilköğretim okulundan 45 kız 45 erkek öğrenci olmak üzere toplam 90 öğrenci araştırmanın örneklemine oluşturmuştur.

4. Verilerin Toplanması

Araştırmaya başlamadan önce Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğünden 2003/2004 eğitim- öğretim yılı sonunda yapılan Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS) sonuçları alınmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda okullar başarı düzeyi yüksek, orta ve düşük olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Bu sınıflandırmada, Uşak merkezdeki İlköğretim okullarından Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesine yerleşen öğrenci sayıları ile okulların genel başarı ortalamaları ve Türkçe netleri dikkate alınmıştır. Okullar üç gruba ayrıldıktan sonra her

grubu temsil edecek şekilde gruptaki okullar arasından bir okul random yöntemiyle seçilmiştir.

Uygulama yapılmadan önce okul yöneticilerine ve ders öğretmenlerine bu araştırmanın okul ya da öğrenci başarısını ölçmeye yönelik bir araştırma olmadığı konusunda bilgi verilmiştir.

1985 ile 2005 yılları arasında MEB tarafından yapılan İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin girdiği LGS, EML, AÖL, vb. Ortaöğretim Kurumları Sınavları'nda çıkmış sorular taranmış, bu soruların İlköğretim Türkçe Programı'ndaki 7. sınıfdil bilgisi hedeflerine uygun olanlarından her 7. sınıfdil bilgisi hedef davranışı için üç soru seçilmiştir. Bu şekilde oluşturulan çoktan seçmeli testlerin uygulanması sırasında öğrencilere 50 dakika zaman verilmiştir. Uygulama araştırmacının gözetimi ve kontrolü altında yapılmıştır. Uygulama sırasında öğrencilere olumlu veya olumsuz hiçbir yönlendirme yapılmamıştır ve bütün öğrenciler için eşit koşullar oluşturulmuştur. Öğrencilerin bu çoktan seçmeli sorulardan oluşan teste verdikleri doğru cevaplar sayılmış ve ölçüt olarak kullanılmıştır. Öğrencilerin verdikleri yanlış cevaplarla boş bırakılan sorular değerlendirmeye alınmamıştır. Böylece ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin İlköğretim Türkçe Programında yer alan 7. sınıfdil bilgisi hedef davranışlarını kazanma seviyesi ölçülmüştür.

Uygulama okullarına iki gün arayla gidilerek sırasıyla otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinde kompozisyon ve test uygulaması çalışmaları yapılmış, bu sırada her öğrenci bir sıraya oturtulmuş ve öğrencilere çalışmayla ilgili bilgiler verilmiştir. Uygulamaya katılan öğrencilerden otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinde kompozisyon yazmaları istenmiştir.

Bütün öğrencilere iki gün arayla yazılı anlatım türleri için bir ders saati, test sınavı içinse 50 dakika süre verilmiştir. Araştırma, uygulama süresi boyunca araştırmacı tarafından takip edilerek araştırmacının gözetiminde yapılmıştır. Her öğrenci tek başına ayrı sıraya oturtularak öğrencilerin birbirini etkilemeleri ya da birbirlerinden etkilenmeleri engellenmiştir. Dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları konusunda herhangi bir yönlendirme veya açıklama yapılmamıştır. Öğrencilere yazı türleri ve bu türlerde yazılabilecek konularla ilgili açıklamalar yapılmış ve öğrencilerden belirlenen süre çerisinde kompozisyonlarını yazmaları istenmiştir.

Ancak kompozisyonların yazımı sırasında öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini en iyi şekilde kullanabilmeleri için olumlu yönlendirmeler yapılmıştır.

Gerekli literatür taraması yapılarak dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının numaralandırılmış bir listesi oluşturulmuştur. Bu liste aracılığıyla öğrencilerin yazdığı kompozisyonlarda yapmış oldukları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları belirlenerek istatistikî verilere ulaşılmıştır.

Öğrencilerin yazılı anlatım becerileri ile ilgili içerik ve biçim unsurları ve dil bilgisi (gramer – yapısal) kaynaklı olmayan yazılı anlatım bozukluklarının tamamı araştırmanın amacına uygun olmadığı için değerlendirme dışında tutulmuştur. Araştırmanın konusunu ve amacını doğrudan ilgilendirdiği için öğrencilerin yazdığı kompozisyonlarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları ile ilgili veriler bu çalışmada kullanılmıştır.

5. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin toplanması ile ilgili işlemler bittikten sonra öğrencilerin çoktan seçmeli dil bilgisi testinde yaptıkları doğru cevaplar ile yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest türdeki kompozisyonlarda tespit edilen dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları “SPSS Bilgisayar Paket Programı”na aktarılmıştır.

2003/2004 eğitim- öğretim yılı sonunda yapılan Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı başarı durumuna göre okullar gruplandırılmış olduğu için yüksek düzeyde başarılı olan bir ilköğretim okulu “1” orta düzeyde başarılı olan bir ilköğretim okulu “2” düşük düzeyde başarılı olan bir ilköğretim okulu “3” rakamları ile temsil edilerek “SPSS Bilgisayar Paket Programı”na aktarılmıştır.

Öğrencilerin dil bilgisi testinde verdikleri doğru cevapların oranları ile otobiyografi, hatıra ve serbest yazılarındaki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları arasında fark olup olmadığını saptamak için ANOVA testi kullanılmıştır. Gruplar arasında fark çıkması durumunda farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Tukey testi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan erkek ve kız öğrencilerin dil bilgisi testinde verdikleri doğru cevapların oranları ile otobiyografi, hatıra ve serbest yazılarındaki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranlarının karşılaştırılması için t- testi uygulanmıştır.

Öğrencilerin dil bilgisi testinde verdikleri doğru cevapların oranları, otobiyografi, hatıra ve serbest yazılardaki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranlarının ve bunların toplam oranları ile bu yazı türlerindeki toplam cümle sayısı arasındaki ilişki için pearson korelasyonuna bakılmıştır.

Öğrencilerin sosyo - ekonomik seviyesi ile dil bilgisi testinde verdikleri doğru cevapların oranları, otobiyografi, hatıra ve serbest yazılardaki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranlarının ve bunların toplam oranları ile bu yazı türlerindeki cümle sayısı ve bunların toplam cümle sayısı arasındaki ilişki anlamak için ANOVA testi kullanılmıştır. Gruplar arasında fark çıkması durumunda farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin dil bilgisi testine verdikler doğru cevaplar, otobiyografi, hatıra ve serbest yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları ile ilgili N, ortalama ve Standart Sapma değerleri tablolar şeklinde verilmiştir.

TANIMLAR

1. Anlatım bozuklukları

“Bir dilin ve anlatımın temel birimi cümledir. Bir cümlenin anlaşılmasını güçleştiren, yanlış anlaşılmasına neden olan söyleyiş kusurları anlatım bozuklukları yaratır. İyi bir cümlenin özellikleri; dil bilgisi kurallarına uygunluk, açıklık, duruluk, doğruluk ve yalınlıktır.”⁴⁹

“Yazılı anlatımdaki genel yanlışları, biçimsel yanlışlar, dil bilgisi yanlışları, anlatım yanlışları, düzenleyiş yanlışları, yazım ve noktalama yanlışları olmak üzere altı grupta toplamak mümkündür.”⁵⁰

“Genel anlatım bozuklukları “fesâhat” konusu içinde yer alır. Fesâhat, yazıda ve konuşmada, kelime ve cümlelerin ses, ahenk ve mana bakımından kusursuz olması demektir. Kusursuz söze “fasih” denir. Şu hâlde genel anlatım bozuklukları ; fasih olmayan, fesahati bozan hâllerdir.”⁵¹

Anlatım bozuklukları Sıddık AKBAYIR, tarafından genel olarak şu şekilde tasnif edilmiştir.

“A. Yazılı Anlatımla İlgili Yanlışlıklar

1. Anlamla İlgili Anlatım Bozuklukları
2. Dil Bilgisiyle İlgili Anlatım Bozuklukları
3. Yazım Kurallarıyla İlgili Bozukluklar
4. Noktalama İşaretleriyle İlgili Yanlışlıklar

B. Sözlü Anlatımla İlgili Bozukluklar”⁵²

Görülüyor ki, dil bilimciler, anlatım bozukluğunun doğru, duru, düzgün, açık, net ve anlaşılır olmayan yazılı ve sözlü anlatım olarak kabul etmişlerdir. Yazılı anlatım bozukluklarının sebepleri ve özellikleri farklı olduğu için kendi içinde tasnif edilmiş, sözlü anlatım bozukluklarının nedenleri ve nitelikleri farklı olduğu ayrıca ele alınmıştır. Ancak anlatım bozuklukları konusunda farklı tasnifler vardır. Bu sınıflandırmalar da anlatım bozukluklarının kaynaklarına ve özelliklerine göre yapılmıştır.

⁴⁹ KAVCAR, OĞUZKAN, AKSOY, s.28-35

⁵⁰ Şerif AKTAŞ, Osman GÜNDÜZ, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Akçağ Yayınları, Ankara, Mart, 2004, s. 115

⁵¹ ERCİLASUN ve Diğerleri; Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Yargı Yayınevi, Ankara, 2003, s.285

⁵² Sıddık AKBAYIR, Dil ve Diksiyon Yazılı ve Sözlü Anlatım Bozuklukları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, s.61-85

2. Hatıra Yazısı

“Bir kimsenin kendi hayatını, yaşadığı devrede şahidi olduğu veya duyduğu olayları anlattığı yazıların ortak adı.⁵³

“ Anı, bir kimsenin başından geçen ya da karşılaştığı olayları ve kişileri, kendi görgüsü ve bilgisine dayanarak yazılan yazılardır. Anılar, yazan kişinin de karışık rol aldığı gerçek olaylar demektir.”⁵⁴

“ Yaşanmış olayların anlatıldığı yazı türüne anı denir.”⁵⁵

“Anı, bilim, sanat, politika, alanında ün yapmış kişilerin, başlarından geçen önemli olayları, yahut yaşadıkları dönemin önemli olduğunu düşündükleri özelliklerini gözlemlerine ve bilgilerine dayanarak anlattıkları edebî türün adıdır.⁵⁶

“Bir kimsenin kendi başından geçenleri veya tanık olduğu olayları anlattığı esere anı (hatıra) denir. Anı, bir kimsenin kendi başından geçen ya da kendi döneminde ortaya çıkan olay ve durumları gözlemlerine, bilgilerine dayanarak anlattığı yazı türüdür. Bu tanımı biraz daha kısaltarak şöyle diyebiliriz : Anı, yaşanmış olayları anlatan yazı türüdür.⁵⁷

Yukarıdaki tanımlara göre anı; özellikle, bir kişinin başından geçen veya yaşadığı dönemde şahit olduğu, etkilendiği. önemli bir olayı kendi bilgi ve gözlemlerine dayanarak, kendi fikirlerini yansıtarak anlatması ile oluşan bir yazılı anlatım türüdür.

Öğrencilerin yaşamlarında mutlaka iz bırakan onları etkileyen önemli olaylar ve durumlar olacağından öğrencilerin hatıra türünde bir kompozisyon yazmalarının yazılı anlatım becerilerini kullanabilmeleri bakımından uygun olacağı kabul edilmiştir.

⁵³ BİRİNCİ ve Diğerleri, Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Yargı Yayınevi, Ankara, 2003, s.348

⁵⁴ Enver Naci GÖKŞEN, Kompozisyon İlkeleri ve Antolojisi, Yüksel Test ve Eğitim Yayınları, İstanbul, 1977, s. 176

⁵⁵Meral ÜNAL, M. Yavuz ÖNER, Nevin BAYRAK, İlköğretim Türkçe Kitabı 6, Devlet Kitapları, İstanbul, 2005, s.35

⁵⁶ Şerif AKTAŞ, Osman GÜNDÜZ, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Akçağ Yayınları, Ankara, Mart, 2004, s. 189

⁵⁷ KAVCAR ve diğerleri, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Anı Yayıncılık, Ankara, Eylül, 2003, s.170

3. Otobiyografi Yazısı

“Otobiyografi, yazarın kendisi tarafından yazılmış biyografiye denir. Kendi hayatını yazan kişi, doğumundan otobiyografisini yazdığı döneme kadar geçirdiği safhaları anlatır. Otobiyografik roman, kişinin kendi hayatını roman şeklinde yazmasıdır.⁵⁸

“Bir insanın kendi yazdığı olumluluğu, bir kimsenin kendi hayat olaylarını yazdığı eser otobiyografidir. Özözlülük aynı anlamdadır. Otobiyografi yazılırken, açık, sade bir dil kullanılmalı, çevreden, aile büyüklerinin bilgilerinden faydalanmalı; konu ile ilgili bütün gereçler inceden inceye araştırıldıktan sonra kaleme alınmalıdır.⁵⁹

Bu bilgilerden hareketle otobiyografinin biyografi ile bağlantılı olduğu hatta biyografinin bir türü olarak kabul edildiği görülmektedir. Otobiyografi genel anlamda bir kişinin kendi hayat hikâyesini, başarılarını, varsa eserlerini, yaşadığı önemli olayları ve hayatı ile ilgili mühim bilgileri içeren bir yazı yazması olarak tanımlanmaktadır.

Bu nedenle yine öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini en iyi şekilde kullanabilmeleri, düşünme ve malzeme bulma faktörünün etkisini azaltarak kurulan cümlelere gereken önem ve dikkati gösterebilmeleri için birer otobiyografi yazısı yazmalarının uygun olacağı düşünülmüştür.

Anı (hatıra) ve otobiyografi yazısı türlerinin yanı sıra öğrencilerden yazılı anlatım becerilerini kullanırken üslupta ve konu bulma da serbestlik tanımak ve bu sayede yazılı anlatım becerilerini yeterli derecede kullanabilmelerini sağlamak için serbest kompozisyon yazmaları istenmiştir.

⁵⁸ BİRİNCİ ve diğerleri, Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Yargı Yayınevi, Ankara, 2003, s.350

⁵⁹ Seyit Kemal KARAALIOĞLU, Sözlü/Yazılı Kompozisyon Konuşmak ve Yazmak Sanatı, İnkılap Kitabevi Yayın, İstanbul, s. 295

4. Yazılı anlatım

Yazılı anlatım bazı eserlerde kompozisyon ile iç içe tanımlanmıştır. “Kompozisyon, duygu, düşünce, görüş ve hayallerin, düzenli biçimde açık, canlı ve çarpıcı bir anlatımla sözlü ve yazılı olarak ortaya konulmasıdır.”⁶⁰

“ Duygu düşünce ve olguların başkalarına yazı ile anlatmaya yazılı anlatım denir.”⁶¹

“ Yazılı anlatım, öğrencinin gördüğünü, duyduğunu, düşündüğünü ve yaşadığını yazarak anlatmasıdır.”⁶²

“Kompozisyon bir konuyu, belli bir plan ve sıra çerçevesinde bütün yönleriyle anlatma demektir.”⁶³

“Yazma insan seslerinin her birine ilişkin işaretleri, yani sözcükleri sözle değil yazıyla sunma sanatıdır.”⁶⁴

Yapılan bu tanımlardan hareketle, yazılı anlatım; bir kişinin, duygularını, düşüncelerini, isteklerini, hayallerini, planlarını ve tasarılarını belli işaretler ve kurallar sistemi içinde dil kalıplarını kullanarak doğru, açık ve anlaşılır bir anlatımla kağıda aktarmasıdır, yazmasıdır, şeklinde ifade edilmektedir.

5. Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS)

Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemi, temel eğitimden başlamak ve zamanla değişik alanlara, bölümlere yönelmek ve yerleşmek ilkesi üzerine kurulmuş bir eğitim sistemidir. Temel eğitimini alan öğrenciler, istedikleri alanlara yönelmek ve buna uygun okullara yerleşmek için gerekli sınavlara katılmak ve bunlardan yeterli derecede puanlar almak mecburiyetinde kalmaktadırlar. Bu önemli sınavları düzenleyen iki büyük

⁶⁰KAVCAR ve diğerleri, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Anı Yayıncılık, Ankara, Eylül, 2003, s.12

⁶¹ Özcan DEMİREL, Türkçe Öğretimi, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2000, s. 71

⁶² Şükrü ÜNALAN, Türkçe Öğretimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001, s.127

⁶³ İrfan AYPAY, Editör: Erdoğan BOZ, Türk Dili ve Kompozisyon, Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırmalar Vakfı, Afyon, 2003, s. 215

⁶⁴ Ahmet MİTHAT, “Yazı Yazmak Üzerine Bazı Bilgiler” Türk Dili, Ocak, 1985, s. 15–20

kuruluş vardır: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB).

Uşak merkezdeki ilköğretim okulları araştırmamızın evrenini oluşturduğu için, bu okullar, Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı'nda gösterdikleri başarıya göre gruplandırılmış ve bu gruplardan örneklem oluşturulmuştur. Bu nedenle OKS hakkında bilgi verilecektir. OKS, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı tarafından her yıl haziran ayı içerisinde Türkiye'deki tüm il merkezlerinde ve yurt dışındaki bazı merkezlerde yapılmaktadır. İlköğretim sekizinci sınıftaki öğrenciler bu sınava katılmaktadır.

Sınavın amacı, sınava katılan öğrencilerin Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinden hazırlanmış olan test sorularıyla akademik başarının ölçülmesi ve bu ölçme sonucuna göre öğrencilerin tercih ettikleri okullara yerleştirilmesidir. Ölçme sırasındaki hesaplama aşağıdaki şekildedir: Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler testlerinin her biri için doğru cevap ve yanlış cevap sayıları belirlenir. Her test için yanlış cevap sayısının üçte biri, doğru cevap sayısından çıkarılarak geçerli cevaplara karşı gelen ham puanlar bulunur. Böylece her aday için dört ayrı ham puan hesaplanmış olur. Her bir test için tüm adayların ham puanları toplanarak sınava giren öğrenci sayısına bölünür ve böylece her bir test için ortalama bulunur. Ham puanlar, ortalamalar ve sınava giren öğrenci sayısı kullanılarak her testin standart sapması hesaplanır.

Adayın Türkçe testine ait standart puanı (SP), Türkçe testine ait ortalama ve standart sapma kullanılarak tüm adayların ham puanlarının ortalamasını 50'ye, standart sapmasını 10'a getiren bir dönüştürme işlemi sonunda elde edilecektir. Diğer testlere ait standart puanların hesaplanmasında aynı yöntem uygulanacaktır. Bir adayın tüm testlerden aldığı ham puanların ortalaması 0,5'ten küçük ise yukarıda açıklanan işlemler yapılmayacak ve bu aday için hiç bir standart puan hesaplanmayacaktır.

Her test için hesaplanan standart puanlar, aşağıdaki tabloda verilen katsayılar ile çarpılarak her bir testin ağırlıklı standart puanları (ASPTürkçe, ASPMat, ASPFen, ASPSosyal) bulunur ve bunlar toplanarak Türkçe Matematik Ağırlıklı Standart Puan (TM-ASP) ve Matematik Fen Ağırlıklı Standart Puan (MF-ASP) olmak üzere iki ayrı puan türü bulunur. MF-ASP ve TM-ASP hesaplanırken kullanılacak ağırlık katsayıları aşağıda verilmiştir.

Test No	Test Adı	TM-ASP Katsayıları	MF-ASP Katsayıları
1	Türkçe	3.5	3
2	Matematik	3.5	4
3	Fen Bilgisi	2.5	4
4	Sosyal Bilgiler	2.5	1
	TOPLAM	12	12

Bu okullar şunlardır:

Fen Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri, Anadolu Liseleri, Anadolu Teknik Liseleri, Anadolu Meslek Liseleri, Anadolu Öğretmen Liseleri, Anadolu imam-hatip liseleri, İstanbul Validebağ Anadolu Sağlık meslek lisesi, sağlık meslek liseleri, adalet meslek Liseleri, Anadolu Meteoroloji Meslek Lisesi, Tarım Meslek Liseleri, Anadolu Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi'dir.⁶⁵

⁶⁵ Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Kılavuzu, 2004

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLARI

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dil Bilgisi Testinde Verdikleri Doğru Cevapların Kişi Sayısı ve Yüzdesi

Toplam Doğru Sayısı	Frekans (Kişi Sayısı)	%
15,00	1	1,1
17,00	1	1,1
19,00	1	1,1
21,00	3	3,3
22,00	5	5,6
24,00	4	4,4
25,00	5	5,6
26,00	3	3,3
27,00	4	4,4
28,00	8	8,9
29,00	2	2,2
30,00	6	6,7
31,00	9	10,0
32,00	6	6,7
33,00	5	5,6
34,00	5	5,6
35,00	4	4,4
36,00	3	3,3
37,00	7	7,8
38,00	2	2,2
39,00	4	4,4
40,00	1	1,1
41,00	1	1,1
Toplam	90	100,0

Tablo 1 incelendiğinde İlköğretim Türkçe Programının 7. sınıf dil bilgisi hedeflerine uygun olarak 1985 – 2005 OKS, EML, AÖL, LGS, vb. sınavlarda çıkmış sorulardan seçilerek oluşturulan dil bilgisi testindeki 42 sorudan verilen en düşük doğru

cevap sayısı 15'tir. Buradan hareketle öğrencilerin dil bilgisi ile ilgili testteki en düşük başarılarının %1,1 olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu sonuç, İlköğretim Türkçe Programının 7. sınıf dil bilgisi hedeflerinin kazanımının düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo incelendiğinde, yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinin, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinin, uygulanan dil bilgisi testindeki doğru cevaplarının aritmetik ortalaması 30,21'tir.

Bu sonuçtan hareketle, yüksek, orta ve düşük düzeyde başarılı okullardan araştırmaya katılan öğrencilerin genel olarak, İlköğretim Türkçe Programının 7. sınıf dil bilgisi hedef davranışlarını tam olarak kazanamadıklarını göstermektedir..

Yine Tablo 1 incelendiğinde İlköğretim Türkçe Programının 7. sınıf dil bilgisi hedeflerine uygun olarak 1985 – 2005 OKS, EML, AÖL, LGS, vb. sınavlarda çıkmış sorulardan seçilerek oluşturulan dil bilgisi testindeki 42 sorunun tamamını doğru cevaplayan öğrenci bulunmamaktadır. Bu testteki sorulara verilen en yüksek doğru cevap sayısı 41'dir.

Tablo 1'den hareketle, yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinden, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinden ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinden hiçbirinin, İlköğretim Türkçe Programının 7. sınıf dil bilgisi hedeflerini tamamen kazanamadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Yine araştırmaya katılan yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinin, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinin hepsinin ilköğretim 8. sınıfta olması ve temel eğitimlerinin bitmek üzere olmasına rağmen verilerin geneli incelendiğinde dil bilgisi ile ilgili gerekli kazanımlarını tamamlamadıkları görülmektedir. Bu durum ilköğretimde dil bilgisi öğretimi hedeflerine yeteri kadar ulaşamadığını ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Otobiyografi Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları ile Kişi Sayıları ve Yüzdeleri

Otobiyografi – Anlatım Bozukluğu Sayısı (Hata)	Frekans (Kişi Sayısı)	%
,00	9	10,0
1,00	16	17,8
2,00	8	8,9
3,00	16	17,8
4,00	8	8,9
5,00	6	6,7
6,00	8	8,9
7,00	7	7,8
8,00	5	5,6
10,00	2	2,2
12,00	1	1,1
14,00	2	2,2
16,00	1	1,1
19,00	1	1,1
Toplam	90	100,0

Tablo 2 incelendiğinde yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinin, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinin tamamından sadece 9 öğrencinin yazdığı otobiyografi yazılarında, dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu yapımadığı görülmektedir. Veriler incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin sadece % 10'unun yazdığı otobiyografi yazılarında dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapımadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu sonuç, öğrencilerin dil bilgisi hedef davranışlarını beceriye dönüştürme seviyelerinin otobiyografi yazı türünde çok düşük olduğunu göstermektedir. Öğrenciler dil bilgisi kurallarını yazılı anlatım becerilerinde kullanamamaktadırlar.

Yine Tablo 2 incelendiğinde, yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinin, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinin yazdığı otobiyografi yazılarında en fazla yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının 19 tanedir. Uygulamaya katılan öğrencilerden bazılarının dil bilgisi bilgi ve kurallarını otobiyografi yazılarında beceriye dönüştürme oranlarının düşük olduğu sonucu ortaya koymaktadır.

Otobiyoğrafının anlatım ve konu bakımından kalıp cümle kullanmaları için en uygun yazılı anlatım türü olmasına rağmen bu türde bu kadar çok dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının yapılması dil bilgisi derslerinde verilen bilgilerin beceriye dönüştürülemediğini göstermektedir.

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinin, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinin yazdığı otobiyografi yazılarında, %17,8'inin 1 tane, yine %17,8'inin 3 tane, dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu yaptıkları sonucu elde edilmektedir.

Öğrencilerin %35,6'sının otobiyografi yazılarında düşük sayıda (1, 3,) dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapması bu yazı türünün niteliği de göz önüne alındığında öğrencilerin dil bilgisi derslerinde öğrendikleri kural ve bilgileri yazılı anlatımda beceriye dönüştürme oranlarının düşük olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Hatıra Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları ile Kişi Sayıları ve Yüzdeleri

Anı – Anlatım Bozukluğu sayısı (hata)	Frekans (Kişi Sayısı)	Percent (%)
,00	4	4,4
1,00	6	6,7
2,00	15	16,7
3,00	20	22,2
4,00	16	17,8
5,00	7	7,8
6,00	4	4,4
7,00	3	3,3
8,00	3	3,3
9,00	5	5,6
10,00	1	1,1
11,00	3	3,3
13,00	2	2,2
16,00	1	1,1
Toplam	90	100,0

Tablo 3 incelendiğinde yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinin, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinden 4 öğrencinin yazdığı hatıra yazılarında, dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu yapmadığı görülmektedir. Veriler incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin sadece % 4,4'nün yazdığı hatıra yazılarında dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bu sonuç, öğrencilerin dil bilgisi hedef davranışlarını kullanma seviyelerinin hatıra yazılarında çok düşük olduğunu göstermektedir. Otobiyografi yazı türüne göre daha az kalıp cümle ve anlatım özelliği içeren hatıra yazı türünde öğrenciler dil bilgisi derslerinde öğrendikleri bilgileri beceriye dönüştürememişlerdir.

Yine tablodan hareketle, yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinin, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinin yazdığı hatıra yazılarında en fazla yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları sayısının 16'dır.

Bu sonuç, uygulamaya katılan öğrencilerden bazılarının dil bilgisi hedef davranışlarını hatıra yazılarında çok düşük düzeyde beceriye dönüştürebildiklerini, bu öğrencilerin dil bilgisi dersleri ile ilgili başarılarının düşük veya ezbere dayalı olduğunu göstermektedir.

Tablodaki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinin, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinin yazdığı hatıra yazılarında, % 22,2' sinin 3 tane, %17,8'inin 4 tane, %16,7'sinin de 2 tane dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu yaptıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin %56,7'sinin hatıra yazılarında düşük sayıda (2,3,4,) dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapması öğrencilerin yarısının dil bilgisi derslerinde öğrendikleri kural ve bilgileri yazılı anlatımda beceriye dönüştürme oranlarının yüksek düzeye yakın bir seviyede olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Serbest Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları ile Kişi Sayıları ve Yüzdeleri

Serbest – Anlatım Bozukluğu Sayısı (hata)	Frekans (Kişi Sayısı)	Percent (%)
,00	9	10,0
1,00	11	12,2
2,00	15	16,7
3,00	14	15,6
4,00	8	8,9
5,00	11	12,2
6,00	8	8,9
8,00	4	4,4
9,00	2	2,2
10,00	1	1,1
11,00	2	2,2
12,00	2	2,2
13,00	1	1,1
14,00	1	1,1
18,00	1	1,1
Toplam	90	100,0

Tablo 3 incelendiğinde yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinin, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinin tamamından sadece 9 öğrencinin yazdığı serbest yazılarda, dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu yapmadığı görülmektedir. Yine tablodan hareketle, araştırmaya katılan öğrencilerin sadece % 10'unun yazdığı serbest yazılarda dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu sonuç, öğrencilerin dil bilgisi hedef davranışlarını beceriye dönüştürme seviyelerinin serbest kompozisyonlarda düşük düzeyde kaldığını göstermektedir. Uygulamaya katılan öğrencilerin % 90'ı, anlatım ve konu bakımından kolaylık sağlayan

serbest yazı türünde dil bilgisi derslerinde öğrendikleri bilgileri ve kuralları yazılı anlatımlarında beceriye dönüştüremedikleri görülmektedir.

Yine verilerden hareketle, yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinin, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinin yazdığı serbest yazılarda en fazla yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının 18 tane olduğu görülmektedir.

Bu sonuç, uygulamaya katılan öğrencilerden bazılarının dil bilgisi hedef davranışlarını serbest kompozisyonlarda düşük düzeyde beceriye dönüştürebildikleri, bu öğrencilerin kalıplaşmış konu ve cümleler dışındaki yazılı anlatımlarında, öğrendikleri dil bilgisi bilgilerini hedeflenen düzeyin çok altında kullandıkları görülmektedir. Bu öğrencilerin dil bilgisi bilgi ve kurallarını öğrenemedikleri veya bunları beceriye dönüştüremedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu öğrencilerinin, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğrencilerinin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinin yazdığı serbest yazılarda, %12,2'sinin 1 tane, % 16,7' sinin 2 tane, %15,6'sının 3 tane, dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu yaptıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu bulgulardan hareketle serbest yazılarda en çok yapılan dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları sayılarının bunlar olduğu sonucu görülmektedir.

Öğrencilerin %44,5'inin serbest yazılarında düşük sayıda dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapması öğrencilerin önemli bir kısmının dil bilgisi derslerinde öğrendikleri kural ve bilgileri serbest yazılı anlatımda orta düzeyde beceriye dönüştürebildiklerini göstermektedir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dil Bilgisi Testinde Verdikleri Doğru Cevapların Oranları ile Otobiyografi, Hatıra ve Serbest Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranlarının Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort.	SS	F	p	Gruplar Arası Fark
Dil Bilgisi Testinde Verilen Doğru Cevapların Oranı	1-Yüksek Düzeyde Başarılı (Halit.Z.İ.O.)	30	33,80	4,57	28	0,00	1-2 3-2
	2-Orta Düzeyde Başarılı (Cumhuriyet. İ.O.)	30	25,40	4,99			
	3-Düşük Düzeyde Başarılı (Atatürk İ.O.)	30	31,43	3,66			
	Toplam	30	30,21	5,65			
Otobiyografi Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları	1-Yüksek Düzeyde Başarılı (Halit.Z.İ.O.)	30	3,93	4,30	0,86	0,4	
	2-Orta Düzeyde Başarılı (Cumhuriyet. İ.O.)	30	3,67	3,15			
	3-Düşük Düzeyde Başarılı (Atatürk İ.O.)	30	4,87	3,58			
	Toplam	30	4,16	3,70			
Hatıra Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları	1-Yüksek Düzeyde Başarılı (Halit.Z.İ.O.)	30	2,87	2,05	5,6	0,05	3-1 2-1
	2-Orta Düzeyde Başarılı (Cumhuriyet. İ.O.)	30	5,07	3,48			
	3-Düşük Düzeyde Başarılı (Atatürk İ.O.)	30	5,20	3,33			
	Toplam	30	4,38	3,17			
Serbest Yazılardaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları	1-Yüksek Düzeyde Başarılı (Halit.Z.İ.O.)	30	2,23	1,89	9,8	0,00	3-1 2-1
	2-Orta Düzeyde Başarılı (Cumhuriyet. İ.O.)	30	4,13	3,15			
	3-Düşük Düzeyde Başarılı (Atatürk İ.O.)	30	5,93	4,22			
	Toplam	90,00	4,10	3,53			

Tablo 5 incelendiğinde Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nda en başarılı olan Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler ile başarı düzeyi düşük olan

Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler, orta derecede başarılı olan Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden, İlköğretim Türkçe Programı 7. sınıf dil bilgisi hedeflerine uygun olarak 1985-2005 OKS, EML, AÖL, LGS, vb. sınavlarda çıkmış sorulardan seçilerek oluşturulan dilbilgisi testinde daha fazla doğru yapmış oldukları görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle, araştırmaya katılan okulların Ortaöğretim Kurumları Sınavları'ndaki başarıları ile bu okullardaki öğrencilerin dil bilgisi seviyeleri arasında bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, dil bilgisi derslerinde yapılan etkinliklerin OKS'de başarıyı yüksek düzeyde etkilemediğini göstermektedir. Bunun nedeni OKS'nin soru dağılımında dil bilgisi öğretimi ile ilgili bölümün ¼ oranında kalmasıdır.

Tablodan hareketle Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nda başarı durumuna göre gruplandırılan yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler, orta düzeyde Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler ve düşük düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler, yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları bakımından karşılaştırıldıklarında aralarında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

OKS'deki ve dil bilgisi testindeki başarıları farklı olan öğrencilerin otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasında fark bulunmamasının sebebi, otobiyografi yazı türünün kalıplaşmış cümle ve konularla oluşturulmaya uygunluğudur.

Tablo 5 incelendiğinde, Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nda başarı durumuna göre düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler ve orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler, yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden, yazdığı hatıra yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları açısından daha fazla hata yapmışlardır. Bu verilerden hareketle araştırmaya katılan okulların Ortaöğretim Kurumları Sınavları'ndaki başarıları ile bu okullardaki öğrencilerin yazdığı hatıra yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Bu

sonuç, dil bilgisi öğretiminin temel dil becerilerinin gelişmesine katkı sağladığını bunun da OKS başarısında görülmekte olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Yine tablo incelendiğinde, Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nda başarı durumuna göre yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları karşılaştırıldığında, düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden daha fazla dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yaptıkları görülmektedir.

Dil bilgisi başarı düzeyi düşük olduğu için öğrencilerin hem yazdığı serbest kompozisyonlarda daha çok dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yaptıkları hem de OKS başarılarının da düşük olduğu anlaşılmaktadır. Dil bilgisinin temel dil becerilerinin gelişimine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablodan hareketle, Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nda başarı durumuna göre yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin ve orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları karşılaştırıldığında, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden daha fazla dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yaptıkları ortaya çıkmaktadır. Bu bulgulardan hareketle araştırmaya katılan okulların Ortaöğretim kurumları sınavlarındaki başarıları ile bu okullardaki öğrencilerin yazdığı serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Yine OKS ve dil bilgisi başarısı düşük öğrencilerin OKS ve dil bilgisi başarısı yüksek olan öğrencilerden daha fazla dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yaptıkları görülmektedir. OKS ve dil bilgisi başarısı ile yazılı anlatım becerisi arasında anlamlı bir ilişki olduğu OKS' de ve dil bilgisi öğretiminde başarılı olan öğrencilerin yazılı anlatımlarında daha az dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yaptıkları anlaşılmıştır.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Erkek ve Kız Öğrencilerin Dil Bilgisi Testinde Verdikleri Doğru Cevapların Oranları ile Otobiyografi, Hatıra ve Serbest Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranlarının Karşılaştırılması

T TESTİ		N	Ort.	SS	t	p
Dil Bilgisi Testinde Verilen Doğru Cevapların Oranı	Erkek	45	28,56	5,15	8,3	0,00
	Kız	45	31,87	5,70		
	Toplam	90	30,21	5,65		
Otobiyografi Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları	Erkek	45	3,64	3,53	1,7	0,19
	Kız	45	4,67	3,84		
	Toplam	90	4,16	3,70		
Hatıra Yazılarındaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları	Erkek	45	3,73	2,72	3,8	0,05
	Kız	45	5,02	3,49		
	Toplam	90	4,38	3,17		
Serbest Yazılardaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranları	Erkek	45	4,73	3,79	2,9	0,9
	Kız	45	3,47	3,18		
	Toplam	90	4,10	3,53		

Tablo 6 incelendiğinde Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nda başarı durumuna göre yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden kız öğrencilerin, İlköğretim Türkçe Programı 7. sınıf dil bilgisi hedeflerine uygun olarak 1985-2005 OKS, EML, AÖL, LGS, vb. sınavlarda çıkmış sorulardan seçilerek oluşturulan dilbilgisi testindeki doğru oranları, aynı

okulların erkek öğrencilerinin doğru oranlarından istatistiksel olarak daha fazla bulunmuştur.

Bu sonuçtan hareketle, dil bilgisi öğretiminde cinsiyet farkının başarıyı etkilediği yargısına varılmaktadır.

Tablodan hareketle, Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nda başarı durumuna göre yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden kız ve erkek öğrencilerin yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının oranları karşılaştırıldığında, aralarında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Daha önceki verilerde kız öğrencilerin dil bilgisi testindeki başarısı erkek öğrencilerin başarısından yüksek bulunmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları arasında fark olmamasının nedeni otobiyografi yazı türünün kalıp cümle ve konularla oluşturulmaya uygunluğu olabilir.

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde, Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nda başarı durumuna göre yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden kız ve erkek öğrencilerin yazdığı hatıra yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları karşılaştırıldığında kız öğrencilerin dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranlarının erkek öğrencilerin dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranlarından daha fazla olduğu görülmektedir.

Kız öğrencilerin dil bilgisi testinde erkek öğrencilerden daha fazla doğru cevap vermelerine rağmen yazdığı hatıra yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının erkek öğrencilerin yazdığı hatıra yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarından fazla olması, kız öğrencilerin dil bilgisi derslerinde işlenen kural ve bilgileri bilgi basamağı seviyesinde öğrendiklerini bunları uygulama basamağına geçiremediklerini ve bu nedenle yazılı anlatımlarında bunları kullanamadıklarını ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada öğrencilerin dil bilgisi derslerinde öğrendikleri bilgi ve kuralların yazılı anlatımlarında beceriye dönüşmediğı yargısına varılmaktadır.

Yine tablodaki veriler dikkatle incelendiğinde, Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nda başarı durumuna göre yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden, orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden ve düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden kız ve erkek öğrencilerin yazdığı serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının oranları karşılaştırıldığında, aralarında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Dil bilgisi testinde verdikleri doğru cevaplar bakımından kız ve erkek öğrenciler arasında kızların lehine fark olmasına rağmen öğrencilerin yazdığı serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranlarında fark olmaması, dil bilgisi öğretiminin beceriye yönelik değil bilgiye yönelik olduğunu ve bu nedenle öğrencilerin dil bilgisi derslerinde öğrendikleri bilgi ve kuralları yazılı anlatımlarında beceriye dönüştüremediklerini ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dil Bilgisi Testinde Verdikleri Doğru Cevapların Oranları, Otobiyografi, Hatıra ve Serbest Yazılardaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranlarının ve Bunların Toplam Oranları ile Bu Yazı Türlerindeki Toplam Cümle Sayısı Arasındaki İlişki Matrisi

Pearson Korelasyon	Dil Bilgisi Testinde Verilen Doğru Cevapların Oranı	Otobiyografi Yazılarındaki D. B. K. Y. A. B. Oranları	Hatıra Yazılarındaki D. B. K. Y. A. B. Oranları	Serbest Yazılardaki D. B. K. Y. A. B. Oranları	O. H. ve S. Yazılardaki Toplam Hata	O. H. ve S. Yazılardaki Toplam Cümle
Dil Bilgisi Testinde Verilen Doğru Cevapların Oranı	1,00					
Otobiyografi Yazılarındaki D. B. K. Y. A. B. Oranları	,32	1,00				
Hatıra Yazılarındaki D. B. K. Y. A. B. Oranları	,05	,28	1,00			
Serbest Yazılardaki D. B. K. Y. A. B. Oranları	-,01	,07	,35	1,00		
O. H. ve S. Yazılardaki Toplam Hata	,18	,67	,75	,68	1,00	
O. H. ve S. Yazılardaki Toplam Cümle	,29	,33	,28	,29	,44	1,00

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan bütün öğrencilerin yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları ile İlköğretim Türkçe Programı 7. sınıf dil bilgisi hedeflerine uygun olarak 1985-2005 OKS, EML, AÖL, LGS, vb. sınavlarda çıkmış sorulardan seçilerek oluşturulan dilbilgisi testindeki doğru oranları arasında anlamlı bir ilişki görölmektedir.

Bu sonuç, öğrencilerin dil bilgisi başarıları seviyelerinin yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarını azaltmakta olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Öğrenciler dil bilgisi derslerinde öğrendikleri kural ve bilgileri beceriye dönüştürebildikleri oranda daha az dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapmışlardır. Ayrıca otobiyografi yazı türünün kalıplaşmış cümle ve konularla oluşturulmaya uygun olması öğrencilerin daha az dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapmalarını sağlamıştır.

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan bütün öğrencilerin yazdığı hatıra ve otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarını oranları karşılaştırıldığında, bu iki yazı türünde de yapılan dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu sonuç, hatıra yazı türünde dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapan öğrencilerin otobiyografi yazı türünde de dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yaptıklarını ortaya çıkarmaktadır. Öğrencilerin dil bilgisi derslerinde öğrendikleri kural ve bilgileri beceriye dönüştürme düzeyi, bu yazı türlerinde aynı oranda dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapılmasında ortaya çıkmaktadır.

Yine tablodan hareketle araştırmaya katılan bütün öğrencilerin yazdığı serbest yazılarındaki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları ile hatıra yazılarındaki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları karşılaştırıldığında, öğrencilerin bu iki yazı türünde de yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görölmektedir.

Bu sonuç, öğrencilerin dil bilgisi başarıları seviyelerinin yazdığı hatıra ve serbest yazı türlerinde yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının oranı olarak göröldüğünü ortaya çıkarmaktadır. Öğrenciler hatıra ve serbest yazı türlerinde dil bilgisi derslerinde verilen kural ve bilgileri beceriye dönüştüremedikleri düzeyde yazılı anlatım bozuklukları yapmışlardır.

Veriler incelendiğinde araştırmaya katılan bütün öğrencilerin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının toplamının oranı ile otobiyografi yazı türündeki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları, hatıra yazı türündeki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları ve serbest yazı türündeki dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları ile bunların toplamı arasında anlamlı korelasyon olması, öğrencilerin yazdığı her yazı türünde yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının toplam yapılan dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının oranını artırdığını göstermektedir. Öğrenciler dil bilgisi ile ilgili bildikleri kural ve bilgileri beceriye dönüştüremedikleri oranda her yazı türünde dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapmışlardır.

Yine Tablo 7'den hareketle, öğrencilerin otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinin tümünde yazdığı toplam cümle sayıları oranları ile öğrencilerin İlköğretim Türkçe Programı 7. sınıf dil bilgisi hedeflerine uygun olarak 1985-2005 OKS, EML, AÖL, LGS, vb. sınavlarda çıkmış sorulardan seçilerek oluşturulan dilbilgisi testindeki doğru cevap oranları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Dil bilgisi öğretiminin dört temel dil becerilerine katkısı olduğu için öğrencilerin dil bilgisi testinde verdikleri doğru cevaplarla yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerindeki cümle sayıları arasındaki doğrusal ilişki ortaya çıkmaktadır.

Veriler incelendiğinde, öğrencilerin otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinin tümünde yazdığı toplam cümle sayıları oranları ile öğrencilerin yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları, karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir ilişki olduğu görölmektedir.

Tablo 7'den hareketle, öğrencilerin otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinin tümünde yazdığı toplam cümle sayıları oranları ile hatıra yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinin tümünde yazdığı toplam cümle oranları ile serbest yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Veriler incelendiğinde, öğrencilerin otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinin tümünde yazdığı toplam sayıları cümle oranları ile öğrencilerin otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerindeki toplam dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle öğrencilerin yazdığı kompozisyonlardaki toplam cümle sayısı arttıkça, öğrencilerin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları artmakta ve bu nedenle bütün yazı türlerinde öğrencilerin yaptıkları toplam dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının da artmakta olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar, kurulan cümle sayısı arttıkça, öğrencilerin dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yaptıkları cümlelerin sayısı da arttığı için ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin yazdığı cümle sayısı artırdıkça daha fazla hatalı cümle kurdukları görülmektedir.

Veriler incelendiğinde öğrencilerin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazılardaki toplam cümle sayısı ile dil bilgisi testinde verdikleri doğru cevapların sayısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kompozisyonlarda yazdığı toplam cümle sayısı arttıkça dil bilgisi testinde verdikleri doğru cevapların sayısının artmakta olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuç, dil bilgisi öğretiminin yazılı anlatım becerisine olan katkısının kurulan cümle sayısı açısından etkisini göstermektedir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Seviyesi ile Dil Bilgisi Testinde Verdikleri Doğru Cevapların Oranları, Otobiyografi, Hatıra ve Serbest Yazılardaki Dil Bilgisi Kaynaklı Yazılı Anlatım Bozuklukları Oranlarının ve Bunların Toplam Oranları ile Bu Yazı Türlerindeki Cümle Sayısı ve Bunların Toplam Cümle Sayısı Arasındaki İlişki Matrisi

Sosyo-Ekonomik Seviye (S.E.S)		N	Ort.	SS	F	p	Gruplar Arası Fark	
O.H.ve Yazılardaki Toplam Y.A.B. Oranı	S.	1-Üst (H.İ.O)	30	9,03	6,04	8,02	0,00	3-1
		2-Orta (C.İ.O)	30	12,90	6,53			
	D.B.K.	3-Alt (A.İ.O)	30	15,97	7,51			
		Toplam	90	12,63	7,23			
O.H.ve Yazılardaki Toplam Cümle Oranı	S.	1-Üst (H.İ.O)	30	45,43	17,08	1,41	0,25	
		2-Orta (C.İ.O)	30	49,23	15,82			
		3-Alt (A.İ.O)	30	52,73	17,54			
		Toplam	90	49,13	16,91			
D.B.Testine Verilen Doğru Cevapların Oranı		1-Üst (H.İ.O)	30	33,80	4,57	28,51	0,00	1-2 3-2
		2-Orta (C.İ.O)	30	25,40	4,99			
		3-Alt (A.İ.O)	30	31,43	3,66			
		Toplam	90	30,21	5,65			
Otobiyografi Yazılarındaki D.B.K.Y.A.B. Oranı		1-Üst (H.İ.O)	30	3,93	4,30	,87	0,42	
		2-Orta (C.İ.O)	30	3,67	3,15			
		3-Alt (A.İ.O)	30	4,87	3,58			
		Toplam	90	4,16	3,70			
Hatıra Yazılarındaki D.B.K.Y.A.B. Oranı		1-Üst (H.İ.O)	30	2,87	2,05	5,64	0,00	3-1 2-1
		2-Orta (C.İ.O)	30	5,07	3,48			
		3-Alt (A.İ.O)	30	5,20	3,33			
		Toplam	90	4,38	3,17			
Serbest Yazılardaki D.B.K.Y.A.B. Oranı		1-Üst (H.İ.O)	30	2,23	1,89	9,85	0,00	3-1 2-1
		2-Orta (C.İ.O)	30	4,13	3,15			
		3-Alt (A.İ.O)	30	5,93	4,22			
		Toplam	90	4,10	3,53			
Otobiyografi Yazılarındaki Cümle Sayısı oranı		1-Üst (H.İ.O)	30	18,43	9,37	0,29	0,74	
		2-Orta (C.İ.O)	30	18,37	7,63			
		3-Alt (A.İ.O)	30	19,83	7,83			
		Toplam	90	18,88	8,25			
Hatıra Yazılarındaki Cümle Sayısı oranı		1-Üst (H.İ.O)	30	16,73	7,18	1,24	0,29	
		2-Orta (C.İ.O)	30	17,67	7,48			
		3-Alt (A.İ.O)	30	19,93	9,44			
		Toplam	90	18,11	8,12			
Serbest Yazılardaki Cümle Sayısı oranı		1-Üst (H.İ.O)	30	10,27	6,12	2,4	0,09	
		2-Orta (C.İ.O)	30	13,20	5,83			
		3-Alt (A.İ.O)	30	12,97	5,14			
		Toplam	90	12,14	5,80			

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullar sosyo – ekonomik seviye açısından üç gruba ayrılmıştır. Sosyo – ekonomik seviyesi yüksek olan Halit Ziya İlköğretim Okulu üst grubu, sosyo – ekonomik seviyesi orta olan Cumhuriyet İlköğretim Okulu orta grubu, sosyo – ekonomik seviyesi düşük olan Atatürk İlköğretim Okulu da alt grubu oluşturmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların sosyo-ekonomik seviyesi ile dil bilgisi testinde verdikleri doğru cevaplar, otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türünde yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları ve kurdukları cümle sayıları arasındaki ilişkiler karşılaştırıldığında alt-orta ve üst grupta yer alan öğrenciler arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Bunlar ;

Buna göre sosyo-ekonomik seviye açısından alt grupta yer alan Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerinin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazılarda yaptıkları toplam dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranı, sosyo-ekonomik seviye açısından üst grupta yer alan Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazılarda yaptıkları toplam dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranından fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu sonuç, sosyo-ekonomik durumun yüksek seviyede olmasının öğrencilerin yazdığı kompozisyonlarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklarını azalttığını ortaya çıkarmaktadır. Sosyo-ekonomik durumu yüksek olan bir çevrede yetişen öğrenciler doğru dil kalıplarını daha fazla kullanmaktadır.

Tablo 8 incelendiğinde, öğrenim gördükleri okulun sosyo-ekonomik seviyesine göre alt-orta ve üst grupta yer alan ve uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest türdeki kompozisyonlarında bulunan toplam cümle sayılarının oranları birbirleri ile karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Öğrencilerin otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinde yazdığı kompozisyonlarda cümle sayıları açısından fark görülmemektedir. Sosyo-ekonomik seviye farkının öğrencilerin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazılarda kurdukları cümle sayılarını etkilemediği yargısı ortaya çıkmaktadır.

Veriler incelendiğinde, sosyo-ekonomik seviye açısından üst grupta yer alan Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin, sosyo-ekonomik seviye açısından alt grupta yer alan Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler ile sosyo-ekonomik seviye açısından orta grupta yer alan Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden İlköğretim Türkçe Programı 7. sınıf dil bilgisi hedeflerine uygun olarak 1985-2005 OKS, EML, AÖL, LGS, vb. sınavlarda çıkmış sorulardan seçilerek oluşturulan dilbilgisi testindeki doğru cevap oranlarının daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sosyo-ekonomik seviye bakımından üst grupta yer alan öğrenciler alt ve orta grupta yer alan öğrencilerden dil bilgisi testinde daha fazla doğru cevaplar vermişlerdir. Bu öğrencilerin ders çalışma şartları, velilerin öğrencilerle ilgilenmeleri ve hayat şartlarında çok büyük zorlukların olmaması başarılarında etkilidir. Sosyo-ekonomik seviye bakımından orta ve alt grupta yer alan öğrencilerin aile durumları, ders çalışma koşulları ve hayatlarındaki diğer problemler bu öğrencilerin dil bilgisi başarısını olumsuz yönde etkilemektedir.

Yine Tablo 8'den hareketle, sosyo-ekonomik seviye açısından üst grupta yer alan Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin, sosyo-ekonomik seviye açısından orta grupta yer alan Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin ve sosyo-ekonomik seviye açısından alt grupta yer alan Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin, yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Otobiyografi yazı türü kalıplaşmış cümle ve konularla oluşturulmaya uygun olduğu için sosyo-ekonomik seviye bakımından farklı gruplarda yer alan öğrencilerin yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasında bir fark ortaya çıkmamıştır.

Tablo 8 incelendiğinde, sosyo-ekonomik seviye açısından alt grupta yer alan Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler ile sosyo-ekonomik seviye açısından orta grupta yer alan Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı hatıra yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranlarının, sosyo-ekonomik seviye açısından üst grupta yer alan

Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı hatıra yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranlarından, daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyo-ekonomik seviye bakımından orta ve alt grupta yer alan öğrenciler hatıra yazılarında üst grupta yer alan öğrencilerden daha fazla dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapmışlardır. Sosyo-ekonomik seviye yazılı anlatımda yapılan dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarını azaltmaktadır.

Yine verilerden hareketle, sosyo-ekonomik seviye açısından alt grupta yer alan Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler ile sosyo-ekonomik seviye açısından orta grupta yer alan Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranlarının, sosyo-ekonomik seviye açısından üst grupta yer alan Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı serbest yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranlarından, daha fazla olduğu görülmektedir.

Sosyo-ekonomik seviye bakımından orta ve alt grupta yer alan öğrenciler serbest yazılarında üst grupta yer alan öğrencilerden daha fazla dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapmışlardır. Sosyo-ekonomik seviye yazılı anlatım becerisini olumlu yönde etkilemektedir. Sosyo-ekonomik seviye bakımından alt ve orta grupta yer alan öğrenciler dili doğru, açık ve anlaşılır kullanan kişilerle daha az iletişim kurmakta ve dil bilgisi derslerinde öğrendiklerini pratik gramer modeli olarak daha az görmekte dirler. Bunun için yazdığı kompozisyonlarda daha fazla dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapmaktadırlar.

Tablo 8 incelendiğinde, sosyo-ekonomik seviye açısından alt grupta yer alan Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin, sosyo-ekonomik seviye açısından orta grupta yer alan Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin ve sosyo-ekonomik seviye açısından üst grupta yer alan Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı otobiyografi yazılarındaki cümle sayısı oranları karşılaştırıldığında, anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Yine verilerden hareketle, sosyo-ekonomik seviye açısından alt grupta yer alan Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin, sosyo-ekonomik seviye açısından orta grupta yer alan Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin ve sosyo-ekonomik seviye açısından üst grupta yer alan Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı hatıra yazılarındaki cümle sayısı oranları karşılaştırıldığında, anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

Veriler incelendiğinde, sosyo-ekonomik seviye açısından alt grupta yer alan Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin, sosyo-ekonomik seviye açısından orta grupta yer alan Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin ve sosyo-ekonomik seviye açısından üst grupta yer alan Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı serbest yazılarındaki cümle sayısı oranları karşılaştırıldığında, anlamlı bir fark olmadığı saptanmaktadır.

Sosyo-ekonomik seviye bakımından farklı gruplarda yer alan öğrencilerin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazılarda yazdığı cümle sayıları arasında fark çıkmamıştır. Sosyo-ekonomik seviyenin toplam cümle sayısını etkilemediği de daha önceki bulgular içinde bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik seviye öğrencilerin dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları sayısının azalmasında etkili olup cümle sayısının azalıp artmasında herhangi bir etkide bulunmamaktadır. Sosyo-ekonomik seviye bakımından üst grupta yer alan öğrenciler yaşadıkları sosyal ve ekonomik çevrenin etkisiyle doğru, açık ve anlaşılır cümleleri diğer öğrencilerden daha çok kullanmışlardır. Ancak cümle sayılarında sosyal ve ekonomik çevrenin bir etkisi görülmemektedir.

IV. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. SONUÇLAR

- Uygulama yapılan bütün okullarda İlköğretim Türkçe Programında yer alan 7. sınıf Dil Bilgisi Hedeflerine uygun olarak 1985-2005 OKS, EML, AÖL, LGS, vb.sınavlarda çıkmış sorulardan seçilerek oluşturulan dilbilgisi testindeki bütün sorulara doğru cevap veren öğrenci bulunmamaktadır. Uygulamaya katılan öğrencilerin bu teste verdikleri doğru cevapların aritmetik ortalamasının 30.21 olarak ortaya çıkması ise öğrencilerin dil bilgisi hedef davranışlarını tam ve kalıcı olarak kazanamadıklarını göstermektedir.
- Uygulamaya katılan öğrencilerden sadece 9 öğrencinin yazdığı otobiyografi yazılarında dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu yapımadığı görülmektedir. Bu sonuç,uygulamaya katılan öğrencilerin sadece % 10'unun otobiyografi yazılarında dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapımadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin %90'ının yazılarında dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu yaptıkları görülmektedir. Bu da öğrencilerin dil bilgisi öğretiminde öğrendikleri bilgi ve kuralları beceriye dönüştüremediklerini göstermesi açısından önemli bir sonuçtur.
- Uygulamaya katılan öğrencilerden 4 öğrencinin yazdığı hatıra yazılarında dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu yapımadığı görülmektedir. Bu sonuç,uygulamaya katılan öğrencilerin sadece % 4.4'ünün hatıra yazılarında dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapımadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin %95,6'sının yazılarında dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu görülmüştür. Hatıra yazıları biyografi yazılarından daha az kalıplaşmış cümle gerektirdiği için hatıra yazılarında

yapılan dil bilgisi kaynaklı anlatım bozukluğu sayısı biyografi yazılarına göre yüksek olmuştur.

- Uygulamaya katılan öğrencilerden 9 öğrencinin yazdığı serbest yazıda dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu görülmemiştir. Bu sonuç, uygulamaya katılan öğrencilerin sadece % 10'unun yazdığı serbest yazılarda dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yapmadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin %90'ının yazılarında dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluğu yaptıkları görülmektedir. Serbest yazılarda kalıplaşmış cümle kullanma olanağının olması ve konu, tür ve anlatım açısından en bilinen malzemelerin seçilebilmesi, yapılan dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının sayısının hatıra yazılarına göre daha az olmasını sağlamıştır.
- Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nda en başarılı olan Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin başarı düzeyi düşük olan Atatürk İlköğretim Okulu'ndaki uygulamaya katılan öğrencilerden ve orta derecede başarılı olan Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden, İlköğretim Türkçe Programı 7. sınıfdil bilgisi hedeflerine uygun olarak 1985-2005 OKS, EML, AÖL, LGS, vb.sınavlarda çıkmış sorulardan seçilerek oluşturulan dilbilgisi testinde daha fazla soruya doğru cevap verdikleri görülmektedir. OKS'de orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler, dil bilgisi testinde yaptıkları doğru cevaplar açısından düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerin gerisinde kalmışlardır. Bu sonuçtan hareketle, araştırmaya katılan okulların Ortaöğretim kurumları sınavlarındaki başarıları ile bu okullardaki öğrencilerin dil bilgisi seviyeleri arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.
- Uygulamaya katılan bütün öğrenciler, yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları bakımından karşılaştırdıklarında aralarında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bunun

nedeni otobiyografi yazı türünün niteliğidir. Çünkü diğer yazı türlerinde yapılan dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları bakımından anlamlı farklar ortaya çıkmaktadır.

- Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nda başarı durumuna göre düşük düzeyde başarılı Atatürk İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler ve orta düzeyde başarılı Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrenciler, yüksek düzeyde başarılı Halit Ziya İlköğretim Okulu'ndan uygulamaya katılan öğrencilerden, yazdığı hatıra yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları açısından daha fazla hata yapmışlardır. Bu sonuçtan hareketle, araştırmaya katılan okulların Ortaöğretim kurumları sınavlarındaki başarıları ile bu okullardaki öğrencilerin yazdığı hatıra yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu ortaya çıkmaktadır.
- Uygulamaya katılan öğrencilerin yazdığı serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları karşılaştırıldığında, OKS başarı durumu orta ve düşük düzeyde başarılı olan okulların öğrencilerinin yüksek düzeyde başarılı okulun öğrencilerden daha fazla dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları yaptıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan okulların Ortaöğretim kurumları sınavlarındaki başarıları ile bu okullardaki öğrencilerin yazdığı serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.
- Uygulamaya katılan kız öğrencilerin, dil bilgisi testindeki doğru oranları, erkek öğrencilerin doğru oranlarından istatistiksel olarak daha fazla bulunmuştur. Kız öğrencilerin İlköğretim Türkçe Programı 7. sınıf dil bilgisi hedeflerini erkek öğrencilerden daha iyi öğrendiği sonucu ortaya çıkmaktadır.
- Uygulamaya katılan kız ve erkek öğrencilerin yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının oranları

arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, otobiyografi yazı türünün niteliğinden kaynaklanmış olabilir.

- Kız öğrencilerin dil bilgisi testinde verdikleri doğru cevaplar erkek öğrencilerin verdikleri doğru cevaplardan daha fazla olmasına rağmen, kız öğrencilerin yazdığı hatıra yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının erkek öğrencilerin dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarından daha fazla olması kız öğrencilerin bilgilerini beceriye dönüştüremediklerini göstermektedir.
- Uygulamaya katılan kız öğrencilerin dil bilgisi testinde verdikleri doğru cevapların erkek öğrencilerin verdikleri doğru cevaplardan daha fazla olmasına rağmen, kız öğrencilerin yazdığı serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları ile erkek öğrencilerin yazdığı serbest yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasında anlamlı bir farkın olmaması, kız öğrencilerin gramer bilgilerini beceriye dönüştüremediğini, kız ve erkek öğrencilerin serbest türdeki yazılarında kalıplaşmış cümle ve anlatımları kullandıklarını ortaya çıkarmaktadır.
- Araştırmaya katılan bütün öğrencilerin yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları ile dilbilgisi testindeki doğru cevap oranları arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Dil bilgisi öğretiminin yazılı anlatım becerisinin gelişimine olan katkısı ortaya çıkmaktadır.
- Öğrencilerin yazdığı hatıra ve otobiyografi yazı türlerinde yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Öğrencilerin gramer bilgileri ve yazılı anlatım becerileri her iki yazı türünde aynı düzeyde görülmektedir.
- Öğrencilerin yazdığı hatıra ve serbest türü yazılarda yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki ortaya

çıkılmaktadır. Öğrencilerin gramer bilgileri ve yazılı anlatım becerileri her iki yazı türünde tutarlılık göstermektedir.

- Uygulamaya katılan öğrencilerin otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinin tümünde yazdığı toplam cümle sayıları oranları ile dilbilgisi testindeki doğru cevap oranları arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Öğrencilerin dil bilgisi başarı düzeyleri ile yazdığı kompozisyonlardaki cümle sayıları arasındaki anlamlı bir ilişki gramer bilgilerinin yazılı anlatım becerisine katkısını ortaya çıkarmaktadır.
- Öğrencilerin yazdığı kompozisyonlarda cümle sayısı arttıkça doğal olarak otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinde yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının arttığı görülmektedir.
- Öğrencilerin yazdığı kompozisyonlarda toplam cümle sayısı arttıkça, öğrencilerin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinde yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları artmakta ve bu nedenle bütün yazı türlerinde öğrencilerin yaptıkları toplam dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozukluklarının da artmakta olduğu görülmektedir.
- Sosyo-ekonomik seviye açısından alt grupta yer alan öğrencilerin toplam dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranının, üst grupta yer alan öğrencilerin toplam dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranından fazla olduğu görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzey ile toplam dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Sosyo-ekonomik seviyeye göre alt-orta ve üst grupta yer alan öğrencilerin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerinde bulunan toplam cümle sayılarının oranları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamaktadır. Öğrencilerin sosyo-ekonomik seviyeleri ile yazdığı

kompozisyonlardaki cümle sayıları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

- Sosyo-ekonomik seviye açısından üst grupta yer alan öğrenciler ile alt grupta yer alan öğrencilerin, orta grupta yer alan öğrencilerden dilbilgisi testindeki doğru cevap oranlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Uygulamaya katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik seviyeleri ile bu öğrencilerin dilbilgisi testine verdikleri doğru cevap oranları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır.
- Uygulamaya katılan ve sosyo-ekonomik seviye açısından üst-orta ve alt gruplarda yer alan öğrencilerin yazdığı otobiyografi yazılarında yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.
- Sosyo-ekonomik seviye açısından alt ve orta grupta yer alan öğrencilerin yazdığı hatıra ve serbest yazı türlerinde yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranları, üst grupta yer alan öğrencilerin yazdığı hatıra ve serbest yazı türlerinde yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları oranlarından, daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin sosyo-ekonomik seviye durumu ile yazdığı hatıra ve serbest yazı türlerinde yaptıkları dil bilgisi kaynaklı yazılı anlatım bozuklukları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.
- Sosyo-ekonomik seviye açısından alt, orta ve üst grupta yer alan öğrencilerin yazdığı otobiyografi, hatıra ve serbest yazı türlerindeki cümle sayısı oranları karşılaştırıldığında, aralarında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmaktadır. Sosyo-ekonomik seviye ile cümle sayıları arasında bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmaktadır.

2. ÖNERİLER

- Bu araştırma öğrencilerin kendilerine yönelik hazırlanan ve uygulanan dil bilgisi hedeflerini tam olarak kazanamadıklarını ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle dil bilgisi öğretiminde her sınıftaki öğrencilere uygun olarak hazırlanan hedeflerin kalıcılığının ve öğrenilen bilgilerin beceriye dönüştürülmesinin sağlanması için gerekli etkinlikler düzenlenmeli ve yapılmalıdır.
- Temel eğitimdeki dil bilgisi öğretiminin konuları hafifletilmeli, ayrıntılı kurallarla bunlara ait örnekler kitaplardan çıkarılarak dersin özüne yönelik bir sadeleştirme yapılmalıdır.
- Hafifletilen konulara yönelik örneklerin ve alıştırmaların ağırlığı artırılarak öğrencilerin öğrendikleri bilgileri sağlam temellere oturtmaları ve bunları kalıcı bir şekilde beceriye dönüştürmeleri sağlanmalıdır.
- Dil bilgisi bilgileri teorik olarak değil metinlerden örnekler sunularak verilmeli, dil bilgisi öğretiminde verilen bilgiler az olmalı ancak uygulama etkinlikleri ağırlıklı olmalıdır.
- Dil bilgisi konularının yoğun olması öğretmenleri de anlatım yoluyla ders işlemeye mecbur bırakmaktadır. Çünkü en kısa zamanda en çok bilgi ancak anlatım yoluyla öğrencilere verilebilmektedir. Konuları müfredata uygun olarak işlemek için daha çok zaman gerektiren, buluş, sezdirme vb. yöntem ve teknikler kullanılmamaktadır. Müfredattaki bilgi ve hedef yoğunluğu kaldırılırsa zaten öğretmenler de bilginin beceriye dönüşümünü sağlayan diğer yöntem ve teknikleri kullanma fırsatı bulacaklardır.
- Dil bilgisi öğretiminde sorunlu konular vardır. Bu nedenle öğrenciler, anlamadıkları bilgileri sınavlarda kullanabilmek ve beceriye dönüştürebilmek için ezberciliğe yönelmektedirler. Bu sorunlu konular gerekli çalışmalar yapıp dilin gramer yapısına uygun olarak çözümlenmeli, yanlış veya çelişkili bilgiler

ders kitaplarından kaldırılmalıdır. Dil bilgisi öğretiminin anlam ve gramer bilgisi bakımından uyumluluk göstermesi sağlanmalıdır. Böylece dil bilgisi öğretimi eğlenceli ve eğitici bir ders haline getirilebilir.

- Eğitim Fakültelerinin Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde dil bilgisi konularının öğrencilere hangi yöntem ve tekniklerle nasıl daha etkili ve zevkli bir şekilde anlatılabileceğine yönelik bir ders konmalıdır. Öğretmen adayları kendileri dil bilgisi konularını çok iyi öğrenseler bile bu bilgileri öğrencilere aktarma konusu kişisel başarıya bırakılmaktadır. Bu nedenle bilgilerin öğrencilere sunulması ve beceriye dönüştürülmesi ile ilgili yöntem, teknik ve araçları kapsayan bir dil bilgisi öğretimi dersi konulmalıdır.
- Yapılan Türkçe sınavlarında genellikle dil bilgisi bilgileri yoklanmakta veya konuya uygun örnekler verilerek basit uygulamalar sorulmaktadır. Bu sınavlarda öğrencilerin konuya genel bakış açısını, şematik bilgisini gerektirecek ve bilgilerini daha fazla beceriye dönüştürebilecek sorular tercih edilmelidir. Dil bilgisi bilgileri öğrencilerin yazılı anlatımlarına bakılarak değerlendirilmeli, öğrenciler ezbere bilip de kullanmadıkları bilgilerden puan alamamalı ve böylece bilgilerini beceriye dönüştürme konusunun ciddiyetini kavramalıdır.
- Bütün branş öğretmenleri, dil bilgisi konularına hakim olmalı ve bütün dil becerilerinde bunu kullanarak öğrencilere örnek olmalıdır. Öğrenciler, Türkçe öğretmenleri dışında yazılı ve sözlü anlatımının üst seviyede olduğunu gördükleri öğretmenlerden daha çok etkilenecekler ve onları örnek alacaklardır.
- 4. ve 5. sınıftan itibaren Türkçe dersleri Türkçe öğretmenleri tarafından işlenmelidir. Öğrenciler temel bilgilerini daha sağlam ve etkili bir şekilde kazanmalıdır.
- Ana dil bilinci ve sevgisi temel eğitimden itibaren kesintisiz olarak üniversitelere kadar süren bir program ve etkinlik düzeni içinde verilmelidir. Öğrencilerin dilleri ile ilgili tutumları mutlaka öğrenmelerine etki edecektir.

Dilini seven öğrenciler dil ve dil bilgisi ile ilgili konuları daha iyi öğreneceklerdir.

- Dil bilgisi öğretiminde basamaklı ve şematik teknikler ön plana çıkmalıdır. Konular önem sırasına konulmalı ve sınıflar ilerledikçe dil bilgisi konularının yoğunluğu artırılmalıdır.
- Dil bilgisi öğretiminde görsel araçların kullanımına ağırlık verilmelidir. Bilgisayar ortamında hazırlanan karşılıklı konuşmalarda işlenen konulara uygun doğru ve yanlış örnekler yer almalı ve bunları izleyen öğrencilerin bilgilerini beceriye dönüştürüp dönüştüremedikleri hiçbir etkide bulunulmadan ölçülmelidir. Öğrencilerin bildikleri ancak beceriye dönüştüremedikleri konular daha farklı yöntem, teknik ve materyaller ile yeniden işlenmelidir.
- Dil bilgisi konularının birbirleri ile bağlarını gösteren kavram haritaları ve şemalar çizilmeli, bunlar ilerleyen her sınıfta daha ayrıntılı bir şekilde oluşturulmalıdır. Bu şemalar mevsim şeridi, gün, ay, yıl takvimleri gibi, gösterişli afişler şeklinde yapılmalı, sınıflarda ve okulun değişik bilgi-kültür panolarında yer almalıdır.

KAYNAKÇA

ADALI Oya, “Anadili Olarak Türkçe Öğretimi Üstüne”, Türk Dili dergisi, TDK, 1983, Sayı: 379-380, s.34.

AKBAYIR Sıddık, Dil ve Diksiyon Yazılı ve Sözlü Anlatım Bozuklukları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.

AKSAN Doğan, Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim I, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1977.

AKSAN Doğan, Türkçenin Gücü, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1998.

AKTAŞ Şerif, GÜNDÜZ Osman, Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.

AYDIN Özgür, “Orta Okullarda Dilbilgisi Öğretimi Üzerine Öğretmen Görüşleri”,TÖMER, Dil Dergisi, Sayı:81, s. 25.

AYPAY İrfan, Editör: Erdoğan BOZ, Türk Dili ve Kompozisyon, Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırmalar Vakfı, Afyon, 2003.

BANGUOĞLU Tahsin, Türkçenin Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1990,

BAŞKAN Özcan, “Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisinin Yeri”, Türk Dili Dergisi, 1975. Sayı:285, s. 437.

ÇELİK Duran, “Okullarda Ölçme Değerlendirme Nasıl Olmalı?” Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2000. s.140.

ÇİFÇİ Musa, “Dil bilgisi Öğretiminde Temel Yöntem Yanlıları” Afyon Kocatepe Üniversitesi, I. Türk Dili Etkinlikleri, Konferans ve Panel Etkinlikleri, Editör : Erdoğan BOZ, Eda Matbaası, Afyon, 2004. s.99.

DEMİREL Özcan, İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1999.

DEMİREL Özcan, Türkçe Öğretimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2000.

DENİZ Kemalettin, “Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy Ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)

DOĞAN Yusuf, “Türkçe Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma ve Yazma Becerileri”, (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,) 2002.

En Son Değişiklikleriyle İlköğretim Okulu Türkçe Dersi Programı, Editör: Mehmet VURAL, Yakutiye Yayıncılık, 5. Baskı, Erzurum, 2000.

ERGİN Muharrem, Türk Dil Bilgisi, Bayrak-Basım-Yayım-Tanıtım, İstanbul, 2003.

GÖĞÜŞ Beşir, İlkokullarda Türkçe Öğretimi Kılavuzu, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul. 1968.

GÖKŞEN Enver Naci, Kompozisyon İlkeleri ve Antolojisi, Yüksel Test ve Eğitim Yayınları, İstanbul, 1977.

GÜLENSOY Tuncer, Türkçe El Kitabı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.

KAPLAN Mehmet, Kültür ve Dil, Dergah Yayınları, İstanbul, 1986.

KARAALİOĞLU Seyit Kemal, Sözlü/Yazılı Kompozisyon Konuşmak ve Yazmak Sanatı, İnkılap Kitabevi Yayın, İstanbul, 1981.

KARAKUŞ İdris, Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi, Anıtepe Yayıncılık, Ankara, 2002.

KAVCAR Cahit, OĞUZKAN Ferhan, “Türkçe Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri”, Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1987.

KAVCAR Cahit, OĞUZKAN Ferhan, AKSOY Özlem, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Anı Yayıncılık, Ankara, Eylül, 2003.

KORKMAZ Zeynep, “Türk Gramerinin Sorunları Toplantısı (22-23 Ekim 1993)”, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.

KORKMAZ Zeynep, ZÜLFİKÂR Hamza, AKALIN Mehmet, ERCİLASUN Ahmet Bican, PARLATIR İsmail, GÜLENSOY Tuncer, BİRİNCİ Necat, Yüksek Öğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Yargı Yayınevi, Ankara, 2003.

MİTHAT Ahmet, “Yazı Yazmak Üzerine Bazı Bilgiler” Türk Dili, Ocak, 1985.

Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Kılavuzu, 2004.

ÖZ M. Feyzi, Uygulamalı Türkçe Öğretimi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001.

ÖZBAY Murat “İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri – Alan Araştırması” Ankara, 2000, s.173 Türklük Bilimi Araştırmaları, Sayı:13, 2003.

ÖZBAY Murat, Türkçe Öğretimi Bibliyografyası, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003.

ÖZDEMİR Emin, Dil ve Yazar, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1973. s.201.

PORZİNG Walter, Dil Denen Mucize, (Çev : Vural Ülkü), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2003. s.67.

SAĞIR Mukim, “İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi” Türk Dili dergisi, Türk Dil Kurumu, Sayı: 601, s.56.

SAĞIR Mukim, İlköğretim Okullarında Türkçe Dil Bilgisi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2002. Sayı :379-380, s.39.

SİNANOĞLU Oktay, “Dil bilgisinin Önemi”, Dil bilgisi Sorunları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1967. s.17.

ŞİMŞEK Rasim, “Çağdaş Eğitimde Ana Dilinin Yeri”, Türk Dili Dergisi, TDK, 1983.

ŞİMŞEK Rasim, Türkçe Anlatım, Trabzon, 1981.

TEKİN Halil, “Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi” Ankara, Mars Matbaası, s.49 Türklük Bilimi Araştırmaları, Sayı:13, 2003.

TEMİZKAN Mehmet, “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Dil Gelişimi Bakımından İncelenmesi”, Türklük Bilimi Araştırmaları, Sayı:13, 2003.

Türkçe Sözlük-I,

ÜNAL Meral, ÖNER M. Yavuz, BAYRAK Nevin, İlköğretim Türkçe Kitabı 6, Devlet Kitapları, İstanbul, 2005.

ÜNALAN Şükrü, Türkçe Öğretimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

EKLER

EK -1

UYGULAMA YAPILAN OKULLAR

1. Halit Ziya İlköğretim Okulu
2. Cumhuriyet İlköğretim Okulu
3. Atatürk İlköğretim Okulu

EK -2

1985 – 2005 LİSELERE GİRİŞ SINAVI SORULARINDAN İLKÖĞRETİM PROGRAMININ 7. sınıf AMAÇLARINA UYGUN SEÇİLEN SORULAR

1. Bülbül güle “göl” dedi.
Göl, gülmedi gitti.
Bülbül güle, gül bülbüle
Yar olmadı gitti.
Parçada altı çizili kelimeler aşağıdakilerden hangisidir ?
A) Eş anlamlı B) İkileme
C) Zıt anlamlı D) Eşsesli (1985 Yılı)12. Soru, 1-3-5 Hedeflerine Yönelik
2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne, diğer öğelere göre daha çok önemle vurgulanmıştır ?**
A) Arkadaşım, sınıfta dün bu fıkrayı anlattı.
B) Sınıfta bu fıkrayı dün arkadaş anlattı.
C) Arkadaşım bu fıkrayı sınıfta dün anlattı.
D) Bu fıkrayı arkadaşım dün sınıfta anlattı. (1988)14-1-10

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru sormaktan daha çok, bilineni vurgulama amacı vardır?**
- A) Sınava katılmaktan niçin vazgeçtiniz ?
B) Arkadaşına söz verdiği kitabı aldın mı ?
C) Yüzmeye daha dün gitmediniz mi ?
D) Davet ederse düğününe gider misin ? (1998)11-1-10
4. **“Kıyı” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamıyla kullanılmıştır ?**
- A) Küçüksü kasrı, karşı kıyıda bakımsız görünüyordu.
B) Denize kıyısı olan küçük bir kasabaydı.
C) Şehirden uzakta olan kıyı bir yerde yaşıyordu.
D) Karşı tarlanın kıyısı çitlerle çevrilmişti. (2004)5-2
5. **“İnce” kelimesi, hangi cümlede gerçek anlamıyla kullanılmıştır ?**
- A) Kızlar halı dokurken ince düşüncelere dalmışlardı.
B) İnce ipek ipliklerle dokunan halılar daha güzeldir.
C) Halı dokumak, herkesin beceremeyeceği ince bir iştir.
D) Halı satıcısının ince davranışı müşteriyi etkiledi. (1992)7-2
6. **Aşağıdaki seçeneklerde yer alan kelimelerden hangisi küçük ses uyumu kuralına uymaz ?**
- A) Yolculuk
B) Oturum
C) Yürümek
D) Savunmak (1986)7-2
7. **“Sıkı, geniş, kısa, kalın, bol,” kelimelerinden ikisinin birden karşıt anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?**
- A) Gevşek
B) İnce
C) Uzun
D) Dar (1996)15-3

8. “Uçsuz bucaksız”, “engin”, “göz alabildiğine” “ucu bucağı belirsiz”, **sözleri, aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ilgilidir ?**
A) Zenginlik
B) Genişlik
C) Büyüklük
D) Çokluk (1987)16-3
9. “Kaynak” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde araştırma, incelemede yararlanılan belge anlamında kullanılmıştır ?
A) Kızılırmak’ın kaynağı Kızıldağ’dadır.
B) Bu haberin kaynağı Ahmet’tir.
C) Güneş, en büyük ısı kaynağıdır.
D) Gazetemiz bu haberi yetkili kaynaklardan almıştır. (1987)9-3
10. Aşağıdakilerin hangisindeki deyim, cümleye uygun **düşmez** ?
A) O kadar zayıftı ki, karda gezer izini belli etmezdi.
B) Onu bulmak için akşama kadar dolaşmış, ayaklarına kara sular inmişti.
C) Ekonomik durumu öyle bozulmuştu ki, kemer sıkmaktan başka çaresi kalmamıştı.
D) İlkokul öğretmenini göreceği için, içi içine sığmıyordu. (2003)7-4
11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilen deyim, açıklamasıyla **çelişir** ?
A) Ağız ağza vermiş, gizli gizli konuşuyorlardı.
B) Ağız birliği etmişler, aynı açıklamaları yapmışlardı.
C) Çok güzel konuşmuş, ağzına geleni söylemişti.
D) Başına gelenlerden ağzı yanmış, her şeyi incelemeye karar vermiştir. (2000)8-4
12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim vardır ?
A) Biz sahilde gezerken, onlar tepeden bakıyorlarmış.
B) İziciler tepeden inmek için sabahı beklediler.
C) Başkalarına tepeden bakmak sevimsiz bir davranıştır.
D) Başını tepelere çevirip üzgün üzgün baktı. (1992)13-4

13. “Dağlar ile taşlar ile
Çağırayım Mevlâm seni ”
Yukarıdaki mısralarda altı çizili kelimelerin çeşidi, hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?
- A) Bağlaç – Bağlaç – İsim B) Edat – Edat – Fiil
C) Edat – Bağlaç – Sıfat D) Bağlaç – Edat – Fiil (1993)7-5
14. “Burada güzel bir işim var. Bırakamam. Aslında unutamadım oraları. Keşke hiç göndermeseydiniz beni. Gelmeseydim daha iyi olurdu.”
Cümlelerdeki altı çizili kelimelerin çeşidi sırasıyla hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir ?
- A) İsim, fiil, sıfat, zarf, edat, B) Zarf, isim, zamir, sıfat,sıfat,
C) Sıfat, isim, zamir, zarf, zarf D) Sıfat, fiil, sıfat, zarf, zarf, (1997)30-5-7
15. “Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım
Hangi çığgın bana zincir vuracakmış şaşarım !”
mısralarındaki altı çizili kelimelerin çeşidi hangi seçenekte verilmiştir?
- A) Zarf – zarf – isim B) İsim – zamir – sıfat
C) Sıfat – sıfat – sıfat D) Zarf – sıfat – isim (1992)14 -5
16. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “birkaç” kelimesi farklı görevde kullanılmıştır ?**
- A) Birkaç öğrenci derse girmemiş. C) Çocuklardan birkaçını parkta gördüm.
B) Şehrin dışında birkaç ev vardı. D) Sonbaharda birkaç ağaç yeşil kalır.
(1985)22-6-5
17. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin öznesi zamirdir ?**
- A) Seni dün okulda göremedim.
B) Sınav olduğu için hepsi okula gelmişti.
C) Müdür, herkesin burada toplanmasını istedi.
D) Konukları ağırlamak için gereken hazırlıkları yapmalıyız. (1987) 25-6-5

18. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru zamiri bulunmaktadır?**
A) Senin kitabını hangisi geri vermedi ?
B) Hangi insan bir gecede açlıktan ölür ?
C) Bunu, arkadaşına ben mi söylemişim ?
D) O öğrenci sınıfını başarıyla geçti mi ? (1988)5-6-5
19. **Hangi kelime iyelik zamiri eki almıştır ?**
A) Devletim
B) Okursun
C) Severiz
D) Yazınız. (1986)26-7-5
20. **“Kendi” sözcüğü aşağıdaki dizelerin hangisinde, iyelik anlamını pekiştirmiştir?**
A) Kendi minare boylu
B) Kendim gurbet elde gönlüm sılada.
C) Kendi köyün dururken,
D) İstedim kendimi bu göle atam,
E) Kendi köyü vatan m’ olur ?
F) Ötme garip bülbül gönül şen değil.
G) Elimi uzatıp yavruyu tutam. (2001)24-7-5
21. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, kişi zamirinin kullanılmaması anlamda belirsizliğe yol açmıştır?**
A) Gelmesi gerektiğini niçin düşünmediniz ?
B) On yıllık ehliyeti olduğunu bilmiyorduk.
C) Dost canlısı biri olduğunu söylediler.
D) Bir müddet beklemeleri gerekiyormuş. (2004)21-7-5
22. **Aşağıdaki birleşik sözcüklerden hangisinin yapılışı diğerlerinden farklıdır ?**
A) İmambayıldı
B) Külbastı
C) Gecekondu
D) Kaptıkaçtı (2000)25-8
23. **Aşağıdakilerden hangisi “kök” durumunda bir kelimedir ?**
A) Yetki
B) Akıl
C) Frenlemek
D) Yazılı (1987)24-8

24. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, “yıl” kelimesinden türemiş bir kelime vardır ?**
- A) Gelecek yıla ümitle bakıyoruz.
B) Aradan geçen yıllar, öğretmenimi unutturamadı.
C) Bu parkı, belediyemiz iki yılda tamamladı.
D) Boğaziçi'nin yıllanmış yalıları eski güzelliğini koruyor. (1988)21-8
25. **“O Hindistan’da hayvanat bahçesini gezmiş, birçok aslanlar görmüş” cümlesindeki altı çizilmiş kelimelerin kipi, zamanı, şahısı aşağıdakilerden hangisidir?**
- A) Haber kipi – miş’li geçmiş zaman – üçüncü tekil şahıs
B) Haber kipi – geniş zaman – üçüncü çoğul şahıs
C) Dilek kipi – gelecek zaman – üçüncü çoğul şahıs
D) Dilek kipi – miş’li geçmiş zaman – üçüncü tekil şahıs (1985)7-9
26. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde dile getirilen istek, gerekçesiyle birlikte verilmiştir?**
- A) İncecikten bir kar yağar, B) Yâra selam söylen seher yelleri,
Tozar Elif Elif diye. Çıkıp şu yollara naz eylesin
C) Gönül gurbet ele çıkma, D) İstanbul’un orta yeri sinema,
Ya gelinir ya gelinmez Garipliğim, mahzunluğum duyurmayın anama.
(2000)9-9
27. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemin gerçekleşmesi şarta bağlıdır ?**
- A) İşlerimi bir yoluna koyarsam gerisi kolay.
B) Beni arayınca nerede bulacağını bilirsin.
C) Geç kaldığını öğrenince üzüldü.
D) Öğretmen derse girince gürültü kesildi. (1995)29-9

28. “Saat beşte yola çıkarsa yedide eve varabilir” **cümlesi anlam bakımından ne çeşit bir cümledir ?**
A) Şart cümlesi
B) Ünlem cümlesi
C) Soru cümlesi
D) Olumsuz cümle (1986) 5-10
29. **Aşağıdaki cümlelerin hangisi anlamca olumsuzdur ?**
A) Öğrencilerin başarılı oluşunda ailenin etkisi yok değil.
B) Okumanın bu kadar önemli olduğunu anlamış değil.
C) Etrafında olup bitenlerden sıkıntı duymuyor değil.
D) Bütün bunların neye mal olduğunu bilmiyor değil. (1990) 6-10
30. “Evin önündeki araba, eşyalarımızı taşımaya elverişli değildi” **cümlesiyle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır ?**
A) Sıralı cümledir.
B) Olumsuz cümledir.
C) İsim cümlesidir.
D) Kurallı cümledir. (1995)13-10-11-14
31. **Hangi cümlede ek-fiil vardır ?**
A) Tarih, milletlerin terazisidir.
B) Korku, bilgisizlikten doğar.
C) Terazi, kendini tartmaz.
D) Kaderde ne varsa o çıkar. (1986)23-11
32. **Aşağıdaki fiillerden hangisi birleşik zamanlıdır ?**
A) Göremezsün
B) Görmediler
C) Oturuyorsunuz
D) Başlayacakmış (1997)9-11
33. **Hangisi isim cümlesidir ?**
A) Gözlerim uzaklarda bir yere takıldı kaldı.
B) Geçmiş özlendi onlar her an.
C) Bin bir hayal kurdu, bir yudum zamanda.
D) Sabahın ilk ışıkları körpeçik yüreğindedi. (1997)16-11

34. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yardımcı fiil vardır ?**
A) Ateş sönebilir dağlar üstünde.
B) Bu toprakla benim aramda bir şey vardır.
C) Neler neler hissediyorum yıldızlara karşı.
D) Gece vakti duyulan ses büyüktür. (1987)27-12
35. **“Olmak” fiili, aşağıdaki cümlelerin hangisinde yardımcı fiil olarak kullanılmıştır ?**
A) Gideli iki yıl oluyor. B) Her şeyden önce insan olmalı.
C) Evimizin bir de bahçesi olmalı. D) Bu yaz ekinler erken oldu. (1996)8-12
36. **Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki birleşik fiilin yapılışı diğerlerinden farklıdır?**
A) Bu işi bildiğini varsayıyorum.
B) Söyledikleri karşısında donakaldık.
C) Kitabı bir çırpıda okuyuverdi.
D) Verilen soruları kendisi çözebilir. (2005)24-12
37. **“Alıverdi” fiilinin çatısı, aşağıdakilerden hangisidir ?**
A) Edilgen – Geçişli B) Etken – Geçişli
C) Etken – Geçişsiz D) Edilgen – Geçişsiz (1989) 5-13
38. **“Onunla böyle konuşursan kalbi kırılır.” Cümlesinin yüklemi çatı bakımından ne çeşit bir fiildir?**
A) Edilgen – Geçişli B) Etken – Geçişli
C) Etken – Geçişsiz D) Edilgen – Geçişsiz (1985)15-13

39. **Hangi cümlenin yüklemi edilgen çatılıdır ?**
A) Bahçedeki ağaçlar iki ayda bir sulandı.
B) Bütün gün evin etrafında dolandı.
C) Çocuklar soba yanınca ısındı.
D) İnşaatı bitirince uzun süre dinlendi. (1996)23-13
40. “Yerleştiğinizi kim bilir hangi uzak yıldızda ?” **cümlesinin çeşidi, aşağıdakilerden hangisidir ?**
A) Olumlu, soru, devrik, bileşik, fiil cümlesi.
B) Olumlu, devrik, bileşik, fiil cümlesi.
C) Basit, devrik, olumsuz, fiil cümlesi.
D) Olumlu, soru, devrik, basit, fiil cümlesi. (1988)13-14-10-11
41. “Bilmeden gelip bastığın bu toprak,
Bir devrin battığı yerdir”
Mısralarının meydana getirdiği cümle için, aşağıdakilerden hangisi söylenir?
A) Birleşik, olumlu, devrik, fiil cümlesidir.
B) Basit, olumsuz, devrik, fiil cümlesidir.
C) Basit, olumsuz, kurallı isim cümlesidir.
D) Birleşik, olumlu, kurallı isim cümlesidir. (1991)12-14-10-11
42. I. İlim irfan sahibi
II. cahiller ve papağanlar varsa
III. okumuşlardadır
IV. hata onlarda değil
V. bir cemiyette
Yukarıdaki kelime ve kelime gruplarıyla kurallı ve anlamlı bir cümle oluşturulduğunda sıralama nasıl olur ?
A) I. – III– V. – II.– IV. B) II. – IV.– I. – III.– V.
C) V.– II. – IV.– I. – III. D) II. – IV. –V. – I. – III. (1993)8 -14

EK -3

**DİL BİLGİSİ İLE İLGİLİ ANLATIM BOZUKLUKLARI İÇİN
TARANAN ESERLER**

1. Tuncer GÜLENSOY, Türkçe El Kitabı,
2. Cahit KAVCAR, Ferhan OĞUZKAN, Özlem AKSOY, Yazılı ve Sözlü Anlatım,
3. Zeynep KORKMAZ, Hamza ZÜLFİKÂR, Mehmet AKALIN, Ahmet Bican ERCİLASUN, İsmail PARLATIR, Tuncer GÜLENSOY, Necat BİRİNCİ, Yüksek Öğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri,
4. Şerif AKTAŞ, Osman GÜNDÜZ, Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı,
5. Sıdık AKBAYIR, Dil ve Diksiyon Yazılı ve Sözlü Anlatım Bozuklukları,

EK -4

ANLATIM BOZUKLUKLARINA NEDEN OLAN GRAMER HATALARI

1. CÜMLENİN ÖĞELERİ İLE İLGİLİ YANLIŞLIKLAR

I. ÖZNE YANLIŞLARI.....(1)

II. TÜMLEÇ YANLIŞLARI

A. Dolaylı Tümleç Eksikliği / Hataları (Nesne – Yüklem

Uyumsuzluğu).....(2)

B. Nesne Eksikliği (Dolaylı Tümleç – Yüklem Uyumsuzluğu).....(3)

C. Edat Tümleci eksikliği.....(4)

III. YÜKLEM YA DA YARDIMCI FİİL EKSİKLİĞİ(5)

2. TAMLAMA YANLIŞLIKLARI

I. SIFATIN VE ADIN ORTAK TAMLANANA BAĞLANMASI..... (6)

II. TAMLAYAN – TAMLANAN EKİNİN EKSİKLİĞİ / FAZLALIĞI.....(7)

3. EYLEMSİ (FİİLİMSİ) YANLIŞLIKLARI..... (8)

4. BAĞLAÇLARLA İLGİLİ YANLIŞLIKLAR.....(9)

5. ZAMAN VE KİŞİ EKİ UYUMSUZLUĞU/ EKSİKLİĞİ..... (10)

6. ÇATI UYUMSUZLUĞU.....(11)

7. EKEYLEM EKSİKLİĞİ.....(12)

8. YAPISAL YANLIŞLIKLAR

I. İyelik Ekinin Gereksiz Kullanılması / Eksikliği..... (13)

II. Ek ve Sözcüklerle İlgili Yanlışlıklar.....(14)

9. ÇOĞUL EKİNİN YANLIŞ KULLANILMASI

I. ÖZNE YÜKLEM UYUMSUZLUĞU

A. TEKİLLİK – ÇOĞULLUK..... (15)

B. KİŞİLER AÇISINDAN UYGUNLUK..... (16)

II. BELGİSİZ SIFATLARLA KURULAN SIFAT

TAMLAMALARINDA AD TEKİL OLUR..... (17)

III. SAYI SIFATLARIYLA KURULAN SIFAT

TAMLAMALARINDA AD HER ZAMAN TEKİLDİR..... (18)